

Vliv maorské kultury na tamější turismus

Bakalářská práce

Studijní program:

B1301 Geografie

Studijní obory:

Geografie se zaměřením na vzdělávání (dvouoborové)

Historie se zaměřením na vzdělávání

Autor práce:

Vojtěch Pětiletý

Vedoucí práce:

Mgr. Hynek Böhm, Ph.D.

Katedra geografie

Zadání bakalářské práce

Vliv maorské kultury na tamější turismus

Jméno a příjmení: **Vojtěch Pětiletý**
Osobní číslo: P18000295
Studijní program: B1301 Geografie
Studijní obory: Geografie se zaměřením na vzdělávání (dvouoborové)
Historie se zaměřením na vzdělávání
Zadávací katedra: Katedra geografie
Akademický rok: **2019/2020**

Zásady pro vypracování:

Cílem této práce je odpovědět na otázku, jak maorská kultura ovlivňuje návštěvnost Nového Zélandu.

<i>Rozsah grafických prací:</i>	dle potřeby
<i>Rozsah pracovní zprávy:</i>	69 stran
<i>Forma zpracování práce:</i>	tištěná/elektronická
<i>Jazyk práce:</i>	Čeština

Seznam odborné literatury:

- 1) BAIN, Carolyn. Nový Zéland. 1. české vyd. Praha: Svojtka & Co., 2007, 764 s. Z řady průvodců Lonely Planet. ISBN 978-80-7237-728-2.
- 2) MALÁ, Vlasta. Základy cestovního ruchu. Praha: Oeconomica, 2002. ISBN 80-245-0439-1.
- 3) SINCLAIR, Keith. Dějiny Nového Zélandu. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2003, 373 s. Dějiny států. ISBN 80-7106-556-0.
- 4) TURNER, Peter. Nový Zéland. Computer Press (CP Books), c2010, 2010, ISBN 978-80-251-2264-8

<i>Vedoucí práce:</i>	Mgr. Hynek Böhm, Ph.D. Katedra geografie
-----------------------	---

<i>Datum zadání práce:</i>	18. prosince 2019
<i>Předpokládaný termín odevzdání:</i>	30. dubna 2021

L.S.

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

doc. RNDr. Kamil Zágoršek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 2. června 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Jsem si vědom toho, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má bakalářská práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědom následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

29. dubna 2021

Vojtěch Pětiletý

Poděkování

Tímto bych chtěl především poděkovat mému vedoucímu práce Mgr. Hynku Böhmovi Ph.D za jeho postřehy, znalosti a podporu při tvorbě této práce. Dále bych chtěl poděkovat své přítelkyni za psychickou podporu při psaní práce.

Anotace

Cílem bakalářské práce je seznámení čtenáře s Novým Zélandem, maorskou kulturou a jejím vlivem na tamější turismus. V první části se bude práce zabírat Novým Zélandem jakožto celku, kde bude představen Nový Zéland z pohledu humánní a fyzické geografie. V druhé části se bude práce zaměřovat na maorskou kulturu a její specifickou charakteristiku. Práce se pokusí v této kapitole představit základní rysy této kultury ve smyslu: zvyků, tradic a seznámit s hlavními centry maorské kultury. Ve třetí části se bude práce soustředit na cestovní ruch a jak je právě tento ruch ovlivňován maorskou kulturou. V poslední části práce bude vyhrazen prostor pro zhodnocení získaných informací a jejich následná interpretace.

Klíčová slova:

Nový Zéland, Maoři, kultura, turismus,

Annotation

The bachelor thesis aims to introduce the reader to New Zealand, Maori culture and its influence on tourism. It will be introduced from humane and physical geography. In the second part, the thesis will focus on Maori culture and its specific characteristics. In this chapter, the work will attempt to present the basic features of this culture in terms of customs, traditions and familiarisation with the main centres of Maori culture. In the third part, the work will focus on tourism and how it is being influenced by Maori culture. The last part will be reserved for the evaluation of the information gathered and their subsequent interpretation.

Key words

New Zealand, Maori, culture, tourism,

Obsah

1. Úvod a cíle práce.....	11
2. Teoretické přístupy ke studiu tématu.....	13
3. Metodologie práce.....	15
4. Geografie Nového Zélandu.....	16
4.1. Socioekonomická sféra.....	17
4.1.1. Obyvatelstvo.....	19
4.1.2. Ekonomika státu.....	22
4.2. Fyzická geografie.....	24
4.2.1. Vulkanická činnost.....	24
4.2.2. Podnebí.....	28
4.2.3. Flóra a Fauna.....	29
4.2.4. Vodstvo.....	30
5. Charakteristika Maorů.....	31
5.1. Stručná historie Maorů.....	31
5.2. Maorská kultura a umění.....	33
5.2.1. Kulturní koncepce Maorů.....	34
5.2.1.1. Mana.....	34
5.2.1.2. Tapu.....	34
5.2.1.3. Utu.....	35
5.2.2. Maorské vyřezávání Whakairo.....	35
5.2.3. Maorská malba.....	37
5.2.4. Tetování Tā Moko.....	38
5.3. Maorské tradice a zvyky.....	39
5.3.1. Hongi.....	39
5.3.2. Haka.....	40
5.3.3. Hangi.....	42
6. Centra maorské kultury.....	43
6.1. Severní ostrov.....	43
6.2. Jižní ostrov.....	45
7. Turismus na Novém Zélandu.....	46
7.1. Definice turismu.....	46
7.2. Druhy a formy turismu.....	47

7.3. Ekonomie Nového Zélandu v turismu.....	48
7.4. Příjezdový turismus.....	50
7.5. Maorský cestovní ruch.....	53
7.5.1. Produkty maorského turismu.....	54
7.5.2. Účast na maorských aktivitách.....	55
8. Shrnutí výsledků.....	57
9. Závěr.....	58
10. Seznam použité literatury.....	59
11. Přílohy.....	65

Seznam obrázků, tabulek a map

Seznam obrázků

Obrázek 1: Lokalizace Nového Zélandu.....	16
Obrázek 2: Národní vlajka Maorů.....	20
Obrázek 3: Věková pyramida Nového Zélandu (2020).....	21
Obrázek 4: Vývoj populace na Novém Zélandu k roku 2020.....	21
Obrázek 5: Vývoj HDP Nového Zélandu za období 1989-2020.....	23
Obrázek 6: Šampaňské jezero.....	25
Obrázek 7: Mount Tanaraki.....	26
Obrázek 8: Průměrný úhrn srážek ve městě Auckland.....	28
Obrázek 9: Nelétavý pták Kiwi.....	29
Obrázek 10: Maorské sochy kmene Te Arawa.....	36
Obrázek 11: Maorské motivy.....	36
Obrázek 12: Puhoro, kmen Te Arawa.....	37
Obrázek 13: Patiki, kmen Pare Hauraki.....	37
Obrázek 14: Koiri, kmen Tai Rawhiti.....	37
Obrázek 15: Dnešní příklad Tā Moko.....	39
Obrázek 16: Pozdrav Hongi.....	40
Obrázek 17: Haka na mistrovství světa v ragby.....	42
Obrázek 18: Pec Hangi.....	42
Obrázek 19: Skanzen maorské vesnice v Whakarewarewa.....	44
Obrázek 20: Nga hau e wha v Christchurch.....	45

Seznam tabulek

Tabulka 1: Přehled základních informací o regionech na Novém Zélandu.....	18
Tabulka 2: Výběr vulkanické aktivity se základními informacemi.....	27
Tabulka 3: Zaměstnanost v cestovním ruchu 2000-2019.....	49
Tabulka 4: Výdaje na cestovní ruch 1999-2019.....	50
Tabulka 5: Roční příjezdy mezinárodních návštěvníků 2005-2019.....	51
Tabulka 6: Počet mezinárodních návštěvníků podle státu, ze kterého pocházejí 2015-2019 (RTO). 51	
Tabulka 7: Účel cesty mezinárodních návštěvníků 2015-2019 (RTO).....	52
Tabulka 8: Délka cesty mezinárodních návštěvníků 2015-2019 (RTO).....	52
Tabulka 9: Mezinárodní návštěvníci podle věkových kategorií 2015-2019 (RTO).....	52

Tabulka 10: Mezinárodní návštěvníci podle maorských aktivit 2015-2019 (RTO).....	55
Tabulka 11: Domácí návštěvníci podle aktivit 2008-2012 (RTO).....	56
Tabulka 12: Počet zahraničních návštěvníků podle regionů.....	65
Tabulka 13: Výběr aktivit spojených s maorskou kulturou nebo s přírodou u mezinárodních návštěvníků 2015-2019.....	67
Tabulka 14: Vývoj maorského obyvatelstva 1858-2018.....	68
Tabulka 15: Seznam maorských kmenů.....	69

Seznam mapových výstupů

1. Regionální členění.....	18
2. Etnika a hustota obyvatelstva.....	19
3. Výběr z vulkanické činnosti.....	27

1. Úvod a cíle práce

Nový Zéland leží spolu s dalšími menšími ostrovy z hlediska vzdálenosti na druhé straně světa od Evropy. Díky své izolaci při oddělení od zbytku světa se mohl Nový Zéland samovolně vyvíjet. Vyvinul se zde velký počet druhů rostlin a zvířat, která jsou specifická pouze Novému Zélandu. Bohužel, některé tyto druhy byly vlivem lidské činnosti vyhubeny, a tím byl do jisté míry ekosystém narušen. Mimo tyto jedinečné druhy se na Novém Zélandu nachází překrásná příroda, která láká návštěvníky z celého světa.

Nový Zéland mě také přilákal svou krásnou přírodou a hlavně jsem se toužil projít po Hobitíně, který vytvořil Peter Jackson jako adaptaci na knížku od J. R. R. Tolkien: Pán prstenů. Během cest po obou hlavních ostrovech jsem si uvědomil, že Nový Zéland není pouze o krásné přírodě, ale je zde i specifický duch místa. Zjistil jsem, že Nový Zéland je také součástí dlouhé historie Maorů. Všude kolem mě se objevovaly nepřehlédnutelné známky maorské kultury, a to od názvů měst, které jsou v maorštině, po kulturní akce, které jsou pořádány samotnými Maory. Toto byl jeden z důvodů inspirace k výběru tématu této práce.

Cílem této práce je odpovědět na otázku, jak moc maorská kultura ovlivňuje návštěvnost Nového Zélandu. Zda návštěvníci přímo vyhledávají činnosti s maorskou kulturou spojené, či nikoliv. Práce je rozdělena do čtyř částí. Součástí práce jsou vytvořené tabulky z různých institutů Nového Zélandu a jejich následná digitalizace do mapových projektů vytvořené v rámci programu ArcGIS Pro. V první části se práce zabývá všeobecným pojednáním o Novém Zélandu z pohledu dnešní geografie. Zřetel je kladen na humánní geografii, ve které představím Nový Zéland jako stát. Dále podám základní informace o ekonomice státu a současném obyvatelstvu. Po seznámení s Novým Zélandem po stránce humánní se pokusím částečně představit fyzickou geografii Nového Zélandu. Důraz bude kladen na vulkanickou činnost, podnebí, flóru, faunu a vodstvo.

V druhé části práce budou představeni Maori, nejen z historického hlediska, ale také po stránce kulturní. Zaměřím se na maorské zvyky, tradice a umění. Poté se budu soustředit na jednotlivé regiony, které jsou právě nejvíce ovlivněny touto kulturou. Z důvodu, že zhruba 85 % maorské populace žije na severním ostrově, bude větší zřetel kladen na tuto oblast.

Třetí část se bude zabývat cestovním ruchem Nového Zélandu. Nejdříve budou vysvětleny pojmy, které jsou spojené s turismem. Dále bude uvedeno, jak velký vliv má turismus na celkovou ekonomii Nového Zélandu. V poslední části této kapitoly budou uvedeny informace o meziná-

rodních a domácích návštěvníků a s nimi spojené turistické aktivity, které jsou nějakým způsobem propojeny s maorskou kulturou.

V poslední části budou představeny jiné dosavadní práce, které se zabývají podobnou problematikou. Následně budou zjištěné výsledky těchto prací srovnány mezi sebou a se závěry, které byly vyvozeny v této práci.

Předpokládám, že maorská kultura bude mít určitý vliv na celkovou návštěvnost Nového Zélandu, ale nemyslím si, že bude natolik silná, aby předčila jiné oblasti turismu, které Nový Zéland nabízí. Těmito oblastmi mám na mysli především veškerou vulkanickou činnost a s ní spojenou aktivitu. Dále si myslím, že návštěvníci vyhledávají maorskou kulturu až jako sekundární činnost. Tedy, když vycestují na Nový Zéland, tak už využijí všeho, co jim může Nový Zéland nabídnout, jako tomu tak bylo u mě.

2. Teoretické přístupy ke studiu tématu

O této problematice je napsáno již několik prací. V této kapitole představím pár z nich, které se zabývají stejnou nebo podobnou problematikou, a uvedu jejich závěry a zjištění.¹ Tyto zjištění pak porovnáám v závěru s výsledky této práce.

Práce se stejnou problematikou

První zde uvedu práci od Davida Fishera s názvem: *Maori and Tourism – review of the research and reseach potential* z roku 2008. Autor vysvětluje, že povědomí o maorské kultuře je u mezinárodních návštěvníků nízké a že návštěvníci mají jiné důvody pro cestování na Nový Zéland. Tvrdí, že maorská kultura slouží pouze jako doplněk pro tradiční důvody cestování na Nový Zéland, myslím tím především přírodu. U domácího turismu uvádí, že je zájem o maorskou kulturu ještě menší než u mezinárodních návštěvníků. Podle studií, které uvádí, nerozlišuje maorské obyvatelstvo od jiných etnik, tudíž účast na maorských aktivitách může být jiná u každého z etnik.

Druhá práce, kterou zde uvedu, je od autorů Melanie Smithové a Grega Richardse a nese název: *The Routledge Handbook of Cultural Tourism* z kapitoly *Maori Tourism* z roku 2012. Autoři uvádí, že je největším maorských centrem oblast města Rotorui. Zde se mohou návštěvníci nejlépe setkat s maorskou kulturou. Zájem o maorskou kulturu vzrostl během 90. let 20. století. Studie z roku 1996 uvádějí, že 36 % z celkových mezinárodních návštěvníků zažilo nějakou aktivitu spojenou s maorskou kulturou, ale ne všichni mezinárodní návštěvníci tento druh aktivity vyhledávají. Dále je zde zmíněno, že zájem o maorskou kulturu je mnohem větší u mezinárodních než u domácích návštěvníků. Posledním důležitým zjištěním je, že zájem o maorskou kulturu stále roste a že je zde potenciál k rozvoji tohoto typu turismu.

¹ Bohužel se mi povedlo dohledat pouze tyto dvě práce. Jiné práce byly buď uzavřené pro veřejnost nebo byly zaměřené na podobnou problematiku, ale pojaty z jiného úhlu.

Práce s podobnou problematikou

První taková práce, kterou zde uvedu, je od autorů Sandi Ringhamové, Naomi Simmondsové a Lyndy Johnstonové s názvem *Maori tourism geographies – value, morals and diverse economies* z roku 2016. Práce se soustředí na maorskou identitu a na to, jak turismus na Novém Zélandu tuto identitu ovlivňuje. Autorky vysvětlují, že maorská kultura zažila od příchodů Evropanů velké změny. Celkově se tato kultura postupem času stala pouze stínem kultury evropské. Dále práce uvádí, že turismus za maorskou kulturou nejen pozitivně ovlivňuje celkový turismus Nového Zélandu, ale také zvyšuje sebeurčení mezi Maory a jejich hodnotami. V poslední části práce se autorky soustředí na důsledky kolonizace Nového Zélandu a na to, jak to celkově negativně ovlivnilo maorské smýšlení, hodnoty a jak je maorský turismus ovlivňován evropskou kulturou.

Na hodnoty Maorů je zaměřena i další práce od autorek Ashe Puririové a Alison J. McIntoshové s názvem *A cultural framework for Māori tourism: values and processes of a Whānau tourism business development* z roku 2019. Autorky vysvětlují, že Maoři pozitivně ovlivňují celkový turismus na Novém Zélandu a mohou návštěvníky lépe seznámit s maorskou kulturou. Dále vysvětlují, že maorská kultura je velice silně ovlivněna evropskou kulturou a že maorská identita je velice slabá. Turismus specializovaný na maorskou kulturu má být prostředkem, jak tuto identitu zlepšit. Podle výzkumu autorky uvádí, že Maoři v turismu čelí několika problémům. Jedním problémem je, že Maoři musí dodržovat restrikce nařízené Novozélandskou vládou. Jedná se především o to, že Maoři, kteří podnikají v turismu, musí dodržovat určitá pravidla, aby zachovali autentičnost maorské kultury, nemohou tedy nijak zvlášť upravovat svoje aktivity pro návštěvníky. Další problém nastává v tom, že většina podniků, které se soustředí na maorskou kulturu, nevlastní Maoři, ale jsou pouze zaměstnanci, což podle průzkumu snižuje věrohodnost.

3. Metodologie práce

Práce klade za cíl seznámit čtenáře se základní charakteristiku Nového Zélandu, maorskou kulturou a s ní spojeným turismem. Bakalářská práce vychází z předpokladu, že ne každý čtenář je dobře seznámen s tímto tématem.

K dosažení tohoto cíle byl nejprve zvolen metodický postup sběru informací tzv. „desk-research“. Tento postup byl realizován pomocí klíčových slov a jejich možných kombinací.² Převážná část informací byla převzata přímo z novozélandských zdrojů. Největším zdrojem těchto informací se stal novozélandský portál Stats NZ, který zastává úřad při sčítání lidu. Mezi další důležité zdroje informací byly internetové portály, které se zaměřují na cestovní ruch, historii nebo na maorskou kulturu Nového Zélandu.³ Posledním zdrojem informací byla literatura, která buď doplňovala určité informace nebo přímo uváděla nová zjištění. Následně byly získané informace vzájemně porovnány, aby se zjistilo, zda se informace shodují či nikoliv.

Tyto zjištěné informace byly následně podrobeny obsahové analýze, ve které došlo k roztrídění informací na užitečné a na informace, které byly vzhledem tématu práce, nadbytečné. Tyto vytríděné informace pak byly metodou syntézy seskupovány do daných kapitol. Ke kapitolám byly přidány vhodné obrázky a tabulky, které doprovázejí danou problematiku.

Předposledním krokem při vypracování práce bylo některé zjištěné informace převést do mapových výstupů. Tento úkon se vypracovával v programu ArcGIS Pro (2.5.0). Mapové výstupy jsou znázorněny v geografické souřadnicové síti a jsou vytvořené v souřadnicovém systému NZGD 2000 UTM. Kartografické metody jsou zvoleny podle typu zjištěných informací, v práci se vyskytují kartogramy, kartodiagramy a metody bodových znaků. Některé mapové výstupy jsou dále doplněny o tabulky, které korespondují s určitým jevem.

Posledním krokem při tvorbě této práce bylo zjištěné výsledky porovnat s jinými pracemi, které se zabývají podobnou problematikou. Poté porovnané výsledky synteticky spojit do celkového výsledku.

² New Zealand, Maori, culture, tourism, population, statistics, economy, native, tradition, vulcanic, conception

³ 100% Pure New Zealand, Department of Conservation, New Zealand history, Niwa Taihoro Nukurangi, Teara

4. Geografie Nového Zélandu

Nový Zéland (v maorském jazyce *Aotearoa*) je ostrovní stát, který se nachází na jižní polokouli v jihozápadní části Tichého oceánu. Lze ho nalézt na souřadnicích 41°12' jižní šířky, 174° východní délky. Tyto souřadnice odpovídají hlavnímu městu Wellingtonu. (ATLAS SVĚTA 2017) Nový Zéland je zahrnut do Oceánie, jelikož je součástí ponořeného kontinentu Zélandie a tudíž nepatří na Australský kontinentální práh. Součástí Nového Zélandu jakožto státu jsou dva hlavní ostrovy, severní (Te Ika-a-Māui) a jižní (Te Waipounamu), a okolní malé ostrovy. Severní a jižní ostrovy jsou od sebe odděleny Cookovým průlivem přibližně 26 km širokým. Rozloha Nového Zélandu včetně okolních malých ostrovů, které spadají k Novému Zélandu, činí přibližně 260 000 km². Jižní ostrov je svoji rozlohou 145 836 km² dvanáctým největším ostrovem na světě. Severní ostrov s rozlohou 111 583 km² je čtrnáctým největším ostrovem. (BRITANNICA, 2021)

Nový Zéland ze západu obklopuje Tasmanovo moře, které leží mezi Austrálií a Novým Zélandem. Vzdálenost mezi Novým Zélandem a Austrálií je přibližně 2 000 km. Ze severu Nový Zéland omývá Fidžijské moře, ve kterém se nachází ostrovy jako například Fidži, Vanuatu nebo Nová Kaledonie. Východ lemuje prázdný Tichý oceán, kde jsou pouze Chathamské ostrovy, jež patří k Novému Zélandu. Na jižní straně se nacházejí další menší ostrovy, které jsou také součástí státu. (ATLAS SVĚTA 2017)

Obrázek 1: Lokalizace Nového Zélandu

Zdroj: The World Factbook ,2020

4.1. Socioekonomická sféra

Nový Zéland je součástí Commonwealthu, tím pádem je za hlavu státu považována britská královna Alžběta II., tudíž se jedná o státní zřízení konstituční monarchie. Královnu zastupuje generální guvernér, kterým se stala od roku 2016 Patsy Reddyová. Parlament je tvořen z jednokomorové vlády, která se skládá ze 120 členů, kteří jsou voleni na 3 roky. Předsedkyní vlády se stala v roce 2017 Jacinda Ardernová (Novozélandská strana práce). (BRITANNICA, 2021) (THE WORLD FACT BOOK, 2020)

Nový Zéland je členem několika mezinárodních organizací. Patří například mezi zakládající členy United Nations (OSN), vzniklé v roce 1945. Dále je také zakládajícím členem pro vzájemnou spolupráci ve vědě, kultuře a vzdělávání v organizaci (UNESCO). Od roku 1973 je členem OECD, prosazujícím liberalizaci obchodu, a od roku 1995 je také členem World Trade Organization (WTO). (INDEX MUNDI, 2020) Krom těchto známých mezinárodních celosvětových organizací je Nový Zéland členem také organizací, které jsou specifické pro západní oblasti Tichého oceánu. Mezi ně patří například Southeast Asian Ministers of Education Organization (SEAMEO), kde je ale Nový Zéland zastoupen pouze jako spolupracovník a ne plnohodnotný člen. Spolupracovníkem SEAMEO je od roku 1973, tato organizace se specializuje na zlepšení životních podmínek obyvatel v oblasti vzdělávání. (SEAMEO, 2020) Druhou organizací, jejímž je členem, je Asia Pacific Economic Cooperation (APEC), která dbá na zlepšení vzájemných vztahů a posílení ekonomické spolupráce. (APEC, 2020)

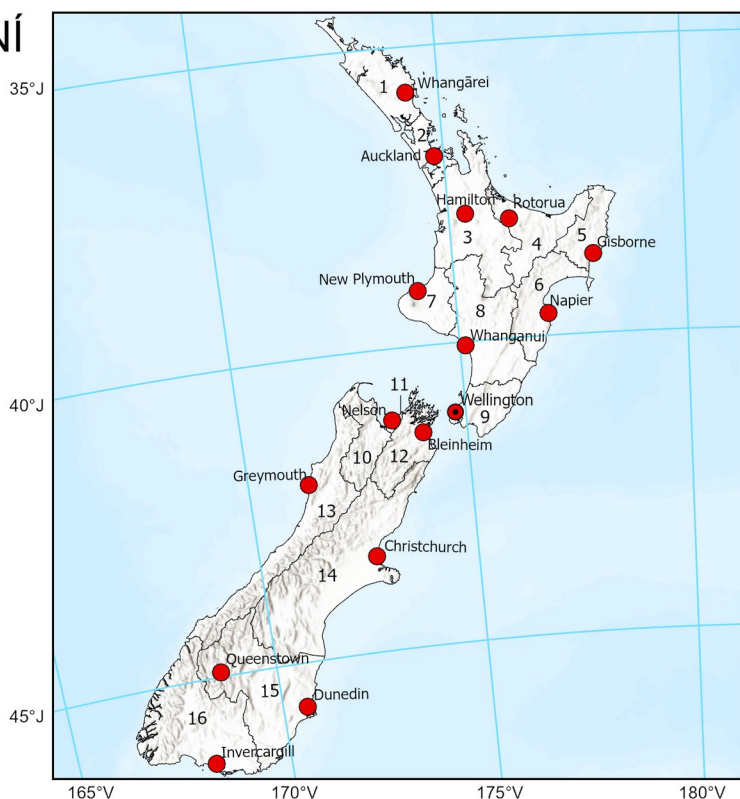
Ostrovy Nového Zélandu se administrativně rozdělují do 16 dílčích regionů, přičemž 9 z nich leží na severním ostrově a 7 na jižním, viz mapa 1. Jedenáct z těchto regionů je spravováno přímo krajskými radami, což je nejvyšší úroveň místní správy. Zbylých pět regionů je spravováno jednotlivými orgány daných regionů, jedná se tak o nižší stupeň správy. Zvláštním případem jsou Chathamské ostrovy, které se nachází na východ od Nového Zélandu a spadají pod svou vlastní správu a legislativu. (NEW ZEALAND IMMIGRATION, 2021)

1. REGIONÁLNÍ ČLENĚNÍ Nový Zéland 2021

Sídla

- hlavní město
- regionální centrum

	Název regionu
1	Northland Region
2	Auckland Region
3	Waikato
4	Bay of Plenty
5	Gisborne District
6	Hawke's Bay
7	Taranaki
8	Manawatu-Whanganui
9	Wellington Region
10	Tasman District
11	Nelson
12	Marlborough Region
13	West Coast
14	Canterbury
15	Otago
16	Southland

0 400 km

PÉTILETÝ Vojtěch, Liberec 2021
Souřadnicový systém: NZGD 2000 UTM, Esri ArcGIS Pro [2.5.0]
Zdroje: [1] New Zealand Immigration [online]. New Zealand [cit. 2021-04-07]. Dostupné z: <https://www.newzealandnow.govt.nz/regions-nz>

Tabulka 1: Přehled základních informací o regionech na Novém Zélandu
(Stats NZ, 2018)

Přehled základních informací o regionech na Novém Zélandu								
	Název regionu (maorština)	Správa	Počet křesel	Sídlo regionu	Ostrov	Rozloha (km ²)	Populace (2020)	Hustota zaľidněnĭ (oby./km ²)
1	Northland (Te Tai Tokerau)	Krajská rada	9	Whangārei	Severní	12 504	194 600	15,56
2	Auckland (Tāmaki-makau-rau)	Jednotlivé orgány	21	Auckland	Severní	4 941	1 717 500	347,60
3	Waikato	Krajská rada	14	Hamilton	Severní	23 900	496 700	20,78
4	Bay of Plenty (Te Moana-a-Toi)	Krajská rada	14	Whakatāne	Severní	12 072	337 300	27,94
5	Gisborne (Te Tai Rāwhiti)	Jednotlivé orgány	14	Gisborne	Severní	8 385	50 700	6,05
6	Hawke's Bay (Te Matau-a-Māui)	Krajská rada	9	Napier	Severní	14 138	178 600	12,63
7	Taranaki	Krajská rada	11	Stratford	Severní	7 254	124 600	17,18
8	Manawatu-Whanganui	Krajská rada	12	Palmerston North	Severní	22 221	254 300	11,44
9	Wellington (Te Whanga-nui-a-Tara)	Krajská rada	13	Wellington	Severní	8 049	542 000	67,34
10	Tasman (Te Tai-o-Aorere)	Jednotlivé orgány	13	Richmond	Jižní	9 616	56 400	5,87
11	Nelson (Whakatū)	Jednotlivé orgány	13	Nelson	Jižní	422	54 600	129,38
12	Marlborough (Te Taihu-o-te-waka)	Jednotlivé orgány	14	Blenheim	Jižní	10 458	50 200	4,78
13	West Coast (Te Tai Poutini)	Krajská rada	7	Greymouth	Jižní	23 245	32 400	1,39
14	Canterbury (Waitaha)	Krajská rada	14	Christchurch	Jižní	44 504	645 900	14,51
15	Otago (Ōtakou)	Krajská rada	12	Dunedin	Jižní	31 186	245 300	7,87
16	Southland (Murihiku)	Krajská rada	12	Invercargill	Jižní	31 196	102 600	3,29

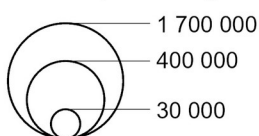
4.1.1. Obyvatelstvo

Podle Novozélandského statistického úřadu Stats NZ Tatauranga Aotearoa (Stats NZ) je počet obyvatel ke dni 30. června 2020 přibližně 5 084 300. Na Novém Zélandu probíhá sčítání lidu (CENSUS) každých 5 let. Poslední sčítání lidu proběhlo v roce 2018, tudíž další bude probíhat v roce 2023.

Většina obyvatel Nového Zélandu žije na severním ostrově. Nejvíce obyvatel žije ve městě Auckland, ležícím na severním ostrově, který ale není hlavním městem. Jeho počet obyvatel je přibližně 1,5 milionů (2020). Hlavní město Wellington má okolo 215 100 obyvatel (2020). Jižní ostrov je osídlen méně, lze si toho povšimnout na mapách 2 a 3. Největším městem na jižním ostrově je Christchurch s počtem obyvatel 394 700 (2020). (STATS NZ, 2018)

2. ETNIKA A HUSTOTA OBYVATELSTVA v regionech Nový Zéland 2020

Počet obyvatel v regionech v roce 2020

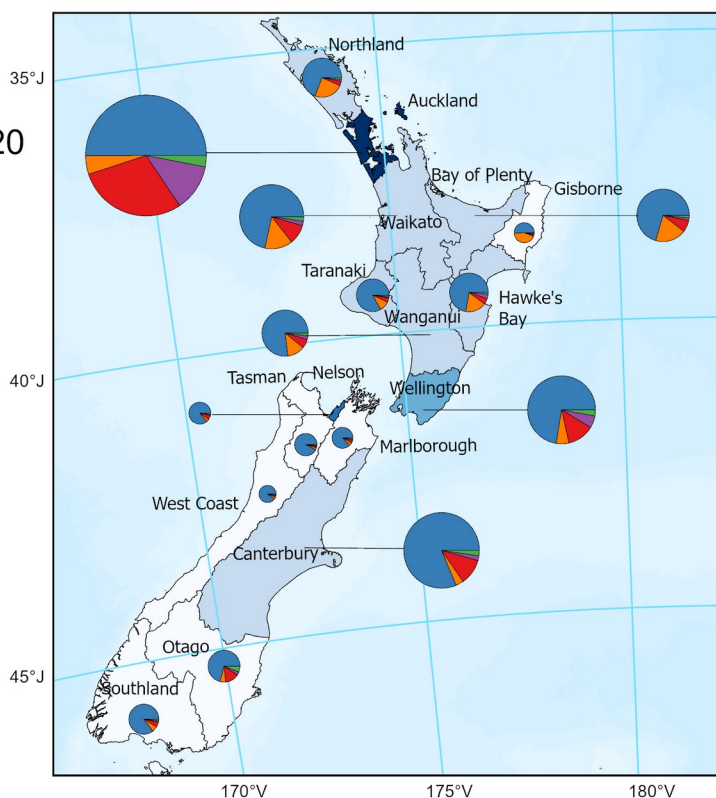
Etnika v regionech v 2018

- evropské et.
- maorské et.
- asijské et.
- polynéské et.
- ostatní et.

Hustota obyvatel na km² v roce 2020

- méně než 10
- 10,1 - 30
- 30,1 - 70
- 70,1 - 150
- Více než 150,1

0 400 km

PÉTILETÝ Vojtěch, Liberec 2021
Souřadnicový systém: NZGD 2000 UTM, Esri ArcGIS Pro [2.5.0]
Zdroje: [1] Stats NZ Archive Website [online]. New Zealand [cit. 2021-04-07].
Dostupné z: <https://1url.cz/GK/Hio>

Podle sčítání lidu z roku 2018 (CENSUS) se na Novém Zélandu k evropskému etniku hlásí okolo 60 %, k maorskému etniku přibližně 7,5 %, k asijskému etniku 13,74 % a k tichomořskému etniku 5,3 %. K zbylému zastoupení patří kombinace některých z výše zmíněných etnik nebo jiné. Jak vyplývá z dat, Nový Zéland je heterogenním státem, a to z důvodu velké migrace obyvatel z Evropy a z okolních států. Z dat o sčítání lidu lze vyčíst, že většina (85 %) maorské populace žije na severním ostrově, viz mapa 4. (STATS NZ, 2018)

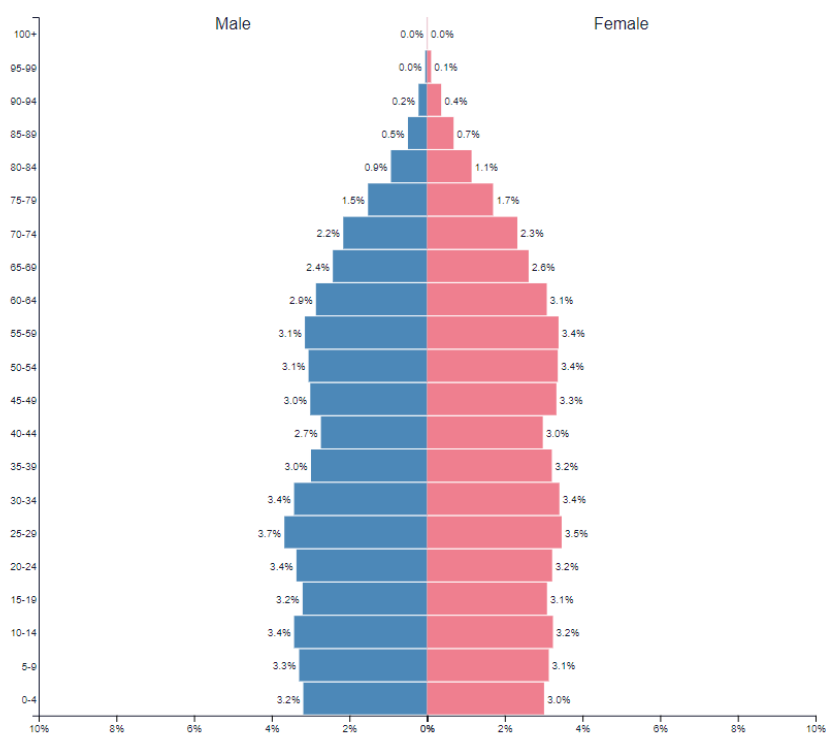

Obrázek 2: Národní vlajka Maorů

Zdroj: New Zealand History, 2021

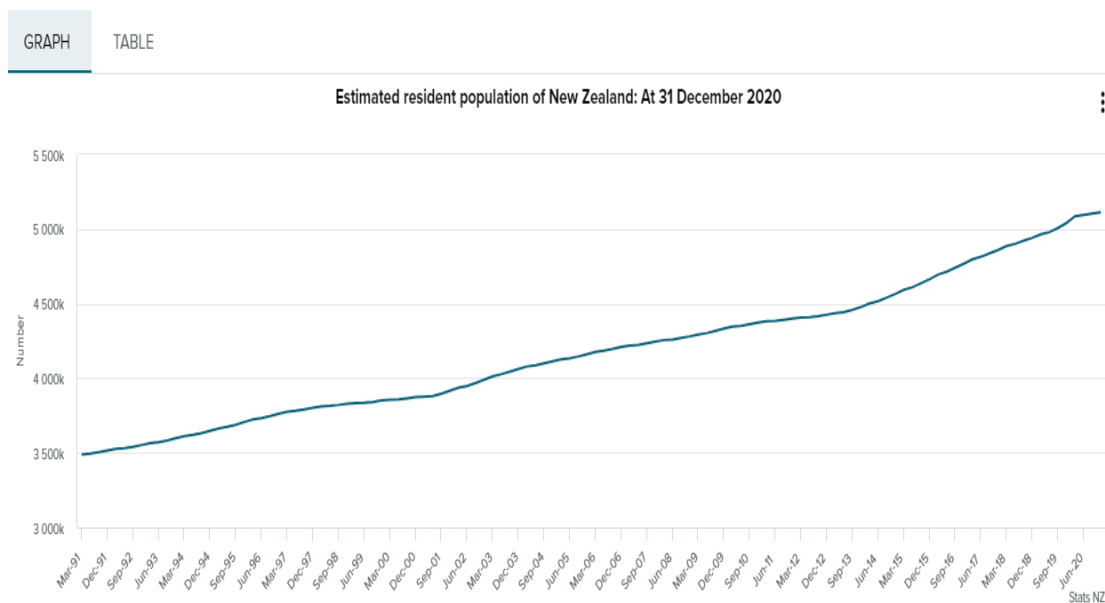
Oficiálními jazyky Nového Zélandu jsou angličtina, maorština a novozélandský znakový jazyk, přičemž podle šetření z roku 2018 mluví maorsky pouze 4 % obyvatel. Velká většina obyvatel na Novém Zélandu mluví anglicky a to až 95 %. Největší zastoupení mají na Novém Zélandu katolíci s 10 %. Poté zde jsou zastoupeny jednotlivé církve protestantské, například Anglikánská církev s 6,5 %. Při šetření neodpovědělo na otázku týkající se náboženství přibližně 50 % obyvatel a někteří z nich se přihlásili k vlastní víře, například příznivců víry rytířů Jedi je na Novém Zélandu okolo 20 000. Tudíž jsou tyto informace velice zkreslené. (STATS NZ, 2018)

Populace na Novém Zélandu mírně stoupá. Jeho roční růst podle roku 2019 činí 1,6 %. Podle očekávané prognózy může být k roku 2050 na Novém Zélandu 6 milionů obyvatel. Data z imigračního úřadu ukazují, že počet imigrantů roste, minimálně tomu tak bylo do uzavření hranic na jaře roku 2020. Tento fakt vypovídá o určité atraktivnosti státu, i když jsou rekreační zájezdy stále 3 krát početnější než imigrace za účelem trvalého přestěhování. Podle Stats NZ na Novém Zélandu k roku 2014 je střední délka života u mužů 79,48 let a u žen 83,19 let. Z věkové pyramidy na obrázku 2 lze říci, že se jedná o stacionární typ, tudíž má populace Nového Zélandu vyvážené věkové kategorie. (STATS NZ, 2018)

Obrázek 3: Věková pyramida Nového Zélandu (2020)

Zdroj: population pyramid, 2020

Obrázek 4: Vývoj populace na Novém Zélandu k roku 2020

Zdroj: Stats NZ 2020

4.1.2. Ekonomika státu

Na Novém Zélandu se platí novozélandským dolarem (NZD). Tato měna je velice stabilní, i přesto, že po uzavření hranic kvůli pandemické situaci na jaře 2020 kurz měny několikrát spadl a zase vzrostl. Kurz se pohybuje mezi 14,15 a 15,45 českých korun na NZD (2020-2021). (KURZYCZ, 2021)

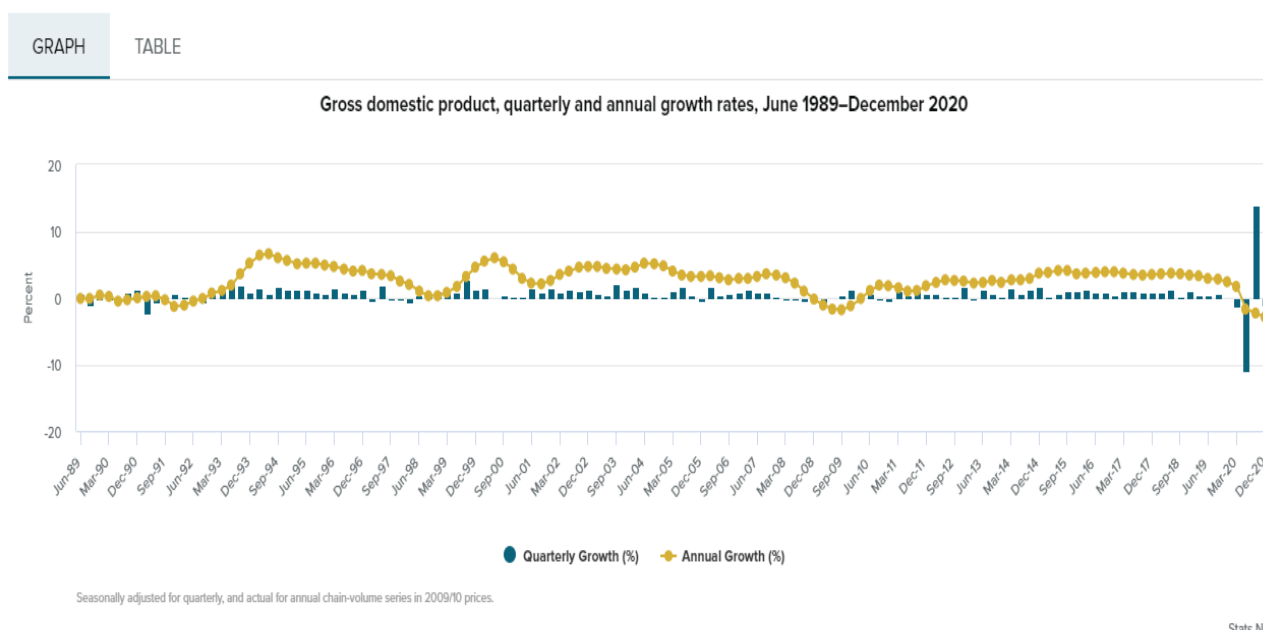
Nový Zéland má rozvinutou ekonomii volného trhu. Na žebříčku patří podle HDP (GDP) mezi 50. nejlepších států světa. Hrubý domácí produkt z dat STATS NZ od roku 2020 klesá. Odhady naznačují, že za rok 2020 hrubý domácí produkt klesl o 2,9 %, tento pokles je zatím největší za posledních 40 let. Hlavním činitelem tohoto poklesu je pandemická situace, jelikož část novozélandské ekonomiky je soustředěna na turismus. Nejvíce se na hrubém domácím produktu podílejí služby s 71 %, pak výrobní odvětví s 12 % a průmyslové odvětví s 7,6 %. Podobná čísla můžeme nalézt i v zastoupení pracovní síly v sektorech, přičemž nejvíce je zastoupeno ve terciálním sektoru s 71 %, dále v sekundárním 20,7 % a v primárním s 7,6 % (2017). (STATS NZ, 2018)

Ekonomie Nového Zélandu je zejména zaměřená na zemědělský průmysl, především na potravinářský a textilní. Nejvíce se zaměřuje na mléčné výrobky, vejčká, vlnu, rybolov a maso. Zajímavostí je, že na jednoho obyvatele Nového Zélandu připadá 5,6 ovce, to znamená, že se zde chová něco málo přes 27 milionů ovcí. Ze zemědělského odvětví se nejvíce pěstuje: pšenice, ječmen, víno, luštěniny, ovoce a zelenina. Na Novém Zélandu se také těží nerostné suroviny, a to například železná ruda, která je svojí produkcí na 22. místě na světě, dále se zde těží uhlí, stříbro a zlato. Další část ekonomiky je spojená s turismem, ale bohužel, jak již bylo zmíněno dříve, tak od uzavření hranic od pandemické situace turismus značně klesl. (BRITANNICA, 2021)

Hlavním exportem Nového Zélandu za rok 2020 jsou mléčné výrobky, vejčká, med a podobné výrobky živočišného původu. Celkově tyto výrobky zaujímají 28,5 % z celkového exportu. Druhým největším exportem je maso s 14 % a na třetím místě je dřevo a výrobky ze dřeva s 7,9 %. Hlavními obchodními partnery v rámci exportu jsou státy: Čína 27 %, Austrálie 13,6 % a Spojené státy americké 10,8 %. (TREND ECONOMY, 2021)

Na druhé straně jsou za rok 2020 s 6,5 % největším importem Nového Zélandu automobily, motory a jiné motorové součástky. Dále se nejvíce importovaly pohonné hmoty a na třetím místě jsou průmyslové stroje, počítače, elektronika a podobně. Nejvíce opět Nový Zéland obchodoval s Čínou a to celkem z 22 % z celkového importu. Druhým nejdůležitějším partnerem se stala Austrálie s 12 % a na třetím místě jsou Spojené státy americké s 9,66 %. (TREND ECONOMY, 2021)

Pokud se podíváme na celková čísla v rámci importu a exportu za rok 2020, tak zjistíme, že hodnota celkového exportu vyjádřena americkým dolarem činila 38 miliard, zatímco import činil přibližně 37 miliard amerických dolarů. Export za rok 2020 je větší než import, ale jsou zde roky, například od roku 2012 do roku 2019, kdy hodnota importu přesahovala hodnotu exportu. (TREND ECONOMY, 2021)

Obrázek 5: Vývoj HDP Nového Zélandu za období 1989-2020

Zdroj: Stats NZ, 2020

4.2. Fyzická geografie

Původně se Nový Zéland zformovával přibližně před 540 miliony let na superkontinentu Gondwany. Přibližně před 85 miliony let se Zélandie odtrhla od Austrálie a posunula se do Tichého oceánu. V tichém oceánu byl tento kontinent stále ponořen. Nový Zéland se dostal na rozhraní dvou litosférických desek a to Pacifické a Australské, což mělo za následek vznik vulkanické činnosti. Před 1,8 milionem let se právě tímto důsledkem zformoval Nový Zéland do dnešní podoby. (TEARA, 2021)

Většina Nového Zélandu je tvořena ze sedimentu, který nese název droba. Tyto sedimenty vznikaly na mořském dně, když byl Nový Zéland ještě zcela pod hladinou oceánu. Tato hornina je tvořená ze směsi živce, křemene a slíd a má většinou šedou barvu. Hornina se především vyskytuje na jižním ostrově, kde se částečně přeměnila v důsledku teploty a tlaku do svoru. Na severním ostrově je tato hornina také přítomna, ale většina této horniny je pokryta novými horninami, a to především vyvřelinami z důsledku vulkanické činnosti. (TEARA, 2021)

4.2.1. Vulkanická činnost

Na severním ostrově se nachází většina sopek a s nimi spojená vulkanická činnost. Tento jev je zapříčiněn tím, že severní ostrov přímo leží na rozhraní litosférických desek. Na jižním ostrově se také nacházejí sopky, ale nejsou vulkanicky aktivní. V regionech Northland a Auckland se nachází tzv. sopečné pole, kde se vyskytuje velké množství malých sopek, jejichž specifikum je, že jsou aktivní pouze jednou. (POKAPU AKORANGA PUTAIAO, 2021)

Zajímavou se stala sopka na White islandu, která leží na sever od Bay of Plenty. Tato sopka má velice bohatou historii s vulkanickou činností. V uplynulých 40 letech byla aktivní několikrát, poslední erupce se stala v roce 2019. Během této poslední situace se vydala malá skupina návštěvníků do blízké vzdálenosti sopky a v tu chvíli došlo k erupci. Zahynulo 22 osob, zbylé osoby byly těžce zraněny. (9NEWS, 2020)

Další oblastí, která je bohatá na vulkanickou činnost, je město Rotorua a okolí stejnojmenného jezera. V celé této lokalitě se nachází velké množství teplých pramenů, které jsou využívány pro obyvatele a návštěvníky ve formě lázní a termálních parků. Samotná vulkanická činnost se dokonce nachází v centru města, kde jsou termální parky. Parky jsou plné bublající vody a výparů síry. V blízkosti města se také nachází Waiotapu Thermal Wonderland, kde se nalézají například světoznámé Šampaňské jezero. (ROTORUA, 2020)

Obrázek 6: Šampaňské jezero

zdroj: Autor, 2016

Jižně od města Rotorui se nalézají národní park Tongariro, jehož součástí jsou tři nejznámější sopky celého Nového Zélandu: Mount Tongariro, Mount Ngauruhoe a Mount Ruapehu. Sopky jsou stále aktivní, poslední vulkanická činnost proběhla v roce 2012 v sopce Mount Tongariro. Celý Národní park je hojně navštěvovaný návštěvníky, jelikož v parku je velké množství turistických stezek a lyžařských středisek. Takovou malou zajímavostí je, že sopky Mount Ngauruhoe a Mount Ruapehu jsou ve filmovém provedení Pána prstenů vyobrazeny jako Hora Osudu. (TONGARIRO NATIONAL PARK VILLAGE, 2021)

Poslední dominantní sopkou na severním ostrově je Mount Taranaki, někdy pojmenována jako Mount Egmond. Sopka se nachází na západním břehu severního ostrova u města New Plymouth. Jedná se o stratovulkán s dvěma sopouchy. Jedná se o jednu z nejsouměrnějších sopečných kuželů na světě. Tato skutečnost lze zpozorovat díky rovnému terénu, který obklopuje sopku. Podle maorské legendy byla Mount Tanaraki ve středu severního ostrova, vedle ostatních tří sopek. Legenda vypráví, že Mount Tanaraki chtěla získat božskou přízeň pro sebe, jelikož jejich veškerá pozornost se upínala na horu Pihangu, která přitahovala pozornost, protože byla celá krásně zeleně zalesněna. Mezi sopkami vypukla bitva, ale Mount Tanaraki prohrála a uprchla na západ, kde nakonec zůstala zcela sama. (TARANAKI MOUNGA, 2016)

Obrázek 7: Mount Tanaraki

Zdroj: Autor, 2016

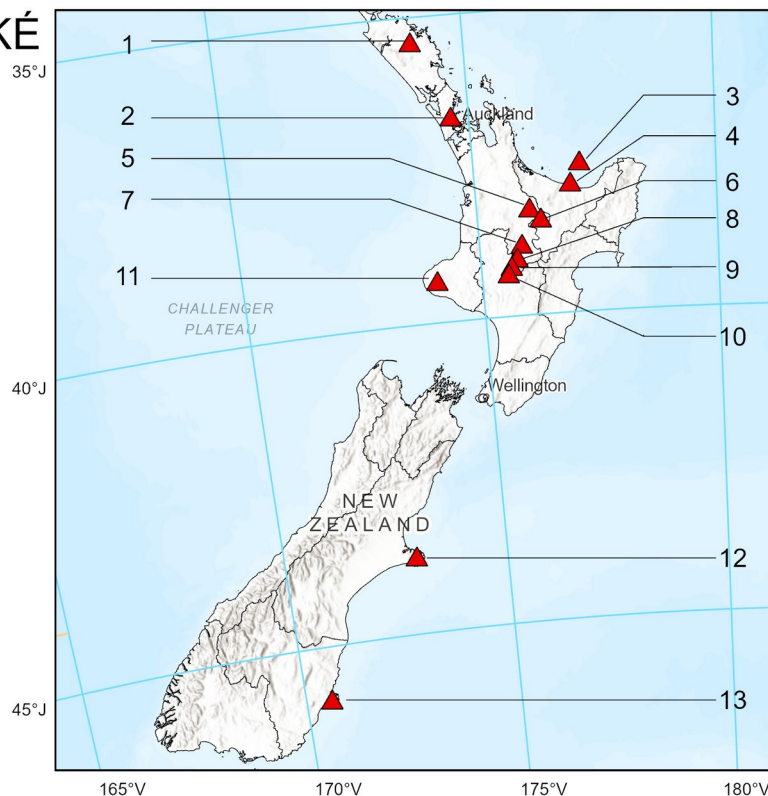
3. VÝBĚR Z VULKANICKÉ ČINNOSTI

Nový Zéland 2021

▲ vulkanická činnost

	Název
1	Kaikohe-Bay of Islands
2	Auckland volcanic field
3	White Island
4	Whale Island
5	Lake Rotorua
6	Mount Tarawera
7	Lake Taupo
8	Mount Tongariro
9	Mount Ngauruhoe
10	Mount Ruapehu
11	Mount Taranaki
12	Akaroa Volcano
13	Mount Cargill

0 400 km

PÉTILETÝ Vojtěch, Liberec 2021
 Souřadnicový systém: NZGD 2000 UTM, Esri ArcGIS Pro [2.5.0]
 Zdroje: [1] Pokapū Akoranga Pūtaiao [online], New Zealand [cit. 2021-04-09].
 Dostupné z: <https://1url.cz/kKrSt>

Tabulka 2: Výběr vulkanické aktivity se základními informacemi

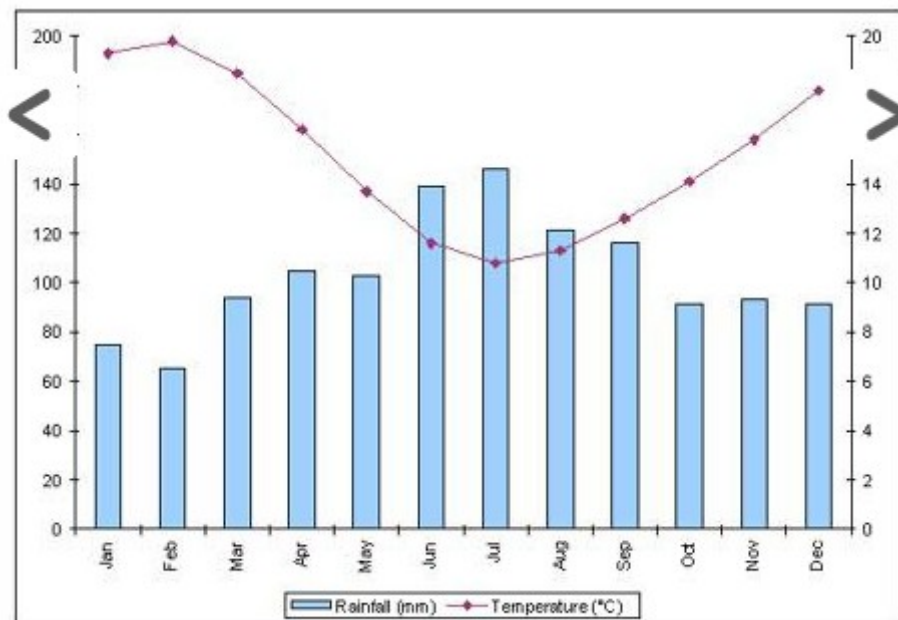
(Volcano discovery, 2018)

	Název	Druh sopky	Nadmořská výška (m. n. m.)	Poslední erupce
1	Kaikohe-Bay of Islands	vulkanické pole	388	1700 cca
2	Auckland volcanic field	vulkanické pole	260	1421
3	White Island	stratovulkán	321	2019
4	Whale Island	stratovulkán	354	Pleistocén
5	Lake Rotorua	Kaldera	757	Pleistocén
6	Mount Tarawera	sopečný dóm	1111	1886
7	Lake Taupo	Kaldera	760	180
8	Mount Tongariro	stratovulkán	1968	2012
9	Mount Ngauruhoe	stratovulkán	2291	1977
10	Mount Ruapehu	stratovulkán	2797	2007
11	Mount Taranaki	stratovulkán	2518	1755
12	Akaroa Volcano	stratovulkán	919	Miocén
13	Mount Cargill	štítová sopka	676	Miocén

4.2.2. Podnebí

Podnebí na Novém Zélandu je velice pestré. Na severním ostrově převažuje subtropický podnební pás, kde jsou velice teplé léta a poměrně mírné zimy. Průměrná roční teplota na severním ostrově se pohybuje okolo 16 °C. Nejteplejším měsícem se většinou stává leden, na druhé straně červen bývá nejstudenějším. Úhrn ročních srážek na severním ostrově kolísá mezi 600 a 1 600 mm, přičemž většina srážek spadne v zimním období, zatímco v létě nastávají krátké období sucha. (NIWA, 2020)

Jižní ostrov už spadá do mírného podnebního pásu. Pohoří pak dále dokonce do vysokohorského vegetačního pásma. Průměrná roční teplota oproti severnímu ostrovu je nižší a to o 6 °C. Srážky jsou velice podobné jako na severním ostrově, tedy s ročními úhrny 600 až 1 600 mm, ale nejvíce srážek spadne v létě, zatímco v zimě bývá větší sucho. Pohoří jižního ostrova má velký vliv na celkový podíl srážek. West Coast, tedy západně od pohoří je největší úhrn srážek a na východ od pohoří je nejmenší úhrn srážek. (NIWA, 2020)

Obrázek 8: Průměrný úhrn srážek ve městě Auckland

Zdroj: NIWA, 2020

4.2.3. Flóra a Fauna

Díky dlouhé izolaci Nového Zélandu od zbytku světa se na něm mohl vytvořit jedinečný ekosystém, ve kterém se nachází velký počet endemitů. Vlivem lidské činnosti a vlivem přistěhovalců, kteří zavlekli na Nový Zéland nové druhy, došlo k velkému úbytku endemitů a tím narušení celého ekosystému. Počet těchto endemitů v oblasti rostlin je přibližně 574. Mezi tyto rostliny například patří: Kohekohe, Damaroň jižní, Beilschmiedia tawa a Metrosideros robusta. (DEPARTMENT OF CONSERVATION, 2020)

Podobná situace nastala i ve fauně. Po rozšíření predátorů na Novém Zélandu se značné množství nelétavých ptáků stalo jejich kořistí. Mezi vyhynulé druhy vlivem lidské činnosti patří například: Moa, Huia a Bushwren. Původních nelétavých a létavých ptáků je na Novém Zélandu přibližně 70 % z celkové ptačí populace, zatímco zastoupení obojživelníků, savců a plazů je stále původní. Mezi známe endemické druhy Nového Zélandu patří: pták Kiwi, Kakapo soví, Chřástal weka nebo Nestor kea. (DEPARTMENT OF CONSERVATION, 2020)

Obrázek 9: Nelétavý pták Kiwi

Zdroj: Department of Conservation

4.2.4. Vodstvo

Na Novém Zélandu je velké množství vodních toků, tudíž říční síť je velmi hustá. Největší vliv na velikost řek mají srážky, které jsou vysoké, a to díky pohoří, která se nachází jak na jižním ostrově, tak i na severním. Celková délka všech vodních toků je přes 425 000 km, přičemž nejdelší je Waikato river, která je dlouhá 425 km. Většina vodních toků na Novém Zélandu je krátká, ale mají velký průtok, například Clutha River má roční průtok přibližně 613 m³. Řeky jsou především zdrojem jídla a zavlažování pro zemědělský průmysl. Řeky jsou dále využívány pro výrobu vodní energie. Výroba vodní energie na Novém Zélandu přesahuje 50 % z celkové výroby elektřiny. (DEPARTMENT OF CONSERVATION, 2020) (NIWA, 2020)

Nový Zéland má i velký počet jezer, nachází se jich tam přes 3 800. Na severním ostrově byla jezera převážně vytvořena vulkanickou činností, tudíž tam vznikla kráterová jezera. Mezi taková jezera patří například: Lake Taupo nebo Rotorua Lake. Na jižním ostrově se oproti tomu vytvořila jezera ledovcové typu. Mezi tyto ledovcová jezera patří: Lake Hauroko, Tasman Lake nebo známé jezero v kráteru sopky Ruaperua. (DEPARTMENT OF CONSERVATION, 2020)

Určitou dominantou, která láká návštěvníky na Nový Zéland, jsou vodopády. Vodopády se nacházejí na obou ostrovech. Jedny z nejkrásnějších vodopádů na Novém Zélandu jsou v jižní části jižního ostrova nedaleko Milford Sound, jmenují se Sutherland Falls, jsou 581 metrů vysoké, největší volný pád vody je 248 metrů. (Milford Sound, 2017) Druhými nejvíce navštěvovanými vodopády, které leží na severním ostrově v blízkosti Taupo Lake, jsou Haku Falls. Tyto vodopády nejsou nikterak vysoké, jsou kaskádového typu, a mají velký průtok. V horní části se řeka Waikato River zužuje ze 100 m šířky do úzkého kaňonu, který je široký pouhých 15m. Průtok v tomto úzkém kaňonu činí 220 m³/s. (100% PURE NEW ZEALAND, 2020)

5. Charakteristika Maorů

Maori jsou považováni za původní obyvatelé Nového Zélandu i přesto, že připluli na Nový Zéland až kolem 9.-12. století našeho letopočtu. Tento fakt je také dán tím, že o původních obyvatelích toho moc nevíme. (SINCLAIR, 2003) Maori se rozdělují do kmenů (*iwi*) a dále do komunit (*hapū*) a rodin (*whānau*). Maori se kromě jejich bohaté historie vyznačují specifickou kulturou, která přežívá na Novém Zélandu dodnes. Mezi jedinečné prvky maorské kultury patří například: maorské tradiční vyřezávání *Whakairo*, specifický druh tetování *Tā Moko*, který je znám po celém světě nebo tanec Haka, který Novozélandští sportovci tancují při zápasu ragby a mnoho dalších. Tyto jedinečné prvky maorské kultury pak lákají návštěvníky navštívit Nový Zéland. (100% PURE NEW ZEALAND, 2020)

5.1. Stručná historie Maorů

Podle Sinclaira došlo před 3 000 lety k migraci polynéských mořeplavců, kteří žili na ostrově Fidži. Tito mořeplavci se dokázali na moři orientovat pomocí hvězd, a to díky rovníkovým zeměpisným šířkám, protože v noci jsou hvězdy stále viditelné na přímé dráze od východu k západu. Polynésané byli natolik dobří mořeplavci, že kolem roku Krista se dokázali z Fidži dostat na Markézy, které jsou od Fidži vzdálené přibližně 10 000 km. Z Markéz se poté Polynésané například dostali až na Havajské ostrovy. K osídlení Nového Zélandu v této době ještě nedošlo, jelikož leží příliš na jihu, kde je orientace pomocí hvězd obtížnější. Jižní polokoule totiž nemá žádnou obdobnou Severku, která by fungovala jako záchytný bod při orientaci.

Za legendárního maorského objevitele Nového Zélandu se považuje Kupe. Tato legenda se datuje kolem roku 1 000, kdy se tento mořeplavec vypravil z bájně vlasti Maorů *Hawaiki* (pravděpodobně se jedná o Cookovy ostrovy) na své kanoi *Mata-hourua* (ekvivalent slova: katamaran) na jih. Pomocí hvězd doplul na severní část severního ostrova a pojmenoval jej *Aotearoa*, země dlouhého, bílého oblaka. Předpokládá se, že první osídlení Nového Zélandu Maory proběhlo kolem 9. a 10. století našeho letopočtu. (SINCLAIR, 2003) (THE UNIVERSITY OF AUCKLAND, 2021)

Nové obyvatelstvo Nového Zélandu se na začátku 12. století rychle rozšířilo po celé části severního ostrova, ale většina Maorů se usazovala pouze na východním pobřeží ostrova, jelikož zde byly lepší klimatické podmínky pro život a hospodaření. Na začátku druhé poloviny 14. století došlo k velké migraci dalších Maorů na Nový Zéland. Oblasti Nového Zélandu se rychle rozdělily do správy vlivu jednotlivých kmenů. (SINCLAIR, 2003) Těchto kmenů zde bylo přibližně 40 a byly označovány jako „*iwi*“. Během několika dalších století se mezi těmito kmeny střídalo období míru a válek. Války byly většinou zapříčiněny nedostatkem potravy a nebo kmeny chtěly rozšířit své území o další části. Tyto střídající se období probíhaly až do příchodu Evropanů. (100% PURE NEW ZEALAND, 2020)

První Evropan, který dorazil k břehům Nového Zélandu v roce 1642, byl holandský mořeplavec A. J. Van Tasman. Ten zde ale ani nezakotvil, jelikož při setkání s Maory došlo k krátké šarvátce, při které zahynulo několik členů Tasmanovy posádky. Po šarvátce Tasman raději odplul pryč, ale přesto tuto novou zem pojmenoval, dostala název: Nový Zéland. Maori tak mohli ještě přes 120 let žít na Novém Zélandu sami, a to do roku 1769, kdy doplul na Nový Zéland britský mořeplavec James Cook. (SINCLAIR, 2003) Ten prohlásil Nový Zéland za součást Britského impéria. Během dalších 60 let se kontakt mezi Maory a Evropany prohluboval. Na Novém Zélandu se začali usazovat noví osadníci z Evropy, především je zde lákalo velké množství velryb, které byly velice dobře ceněné v Evropě. Také zde probíhal obchod mezi Evropany a Maory, ale většinou se jednalo o obchody, které byly velice nevýhodné pro původní obyvatele. Většinou se vyměňoval alkohol, tabák a další spotřební zboží za rozsáhlá území. Evropané také přivezli na Nové Zéland nové rostliny a živočichy, kteří narušili původní ekosystém, a nemoci, které do značné míry zredukovaly původní obyvatelstvo. (NEW ZEALAND HISTORY, 2021)

Mezi roky 1807-1837 probíhaly tzv. „Mušketové války“, při kterých zahynulo přes několik tisíc Maorů. Vlivem Evropanů a obchodu se dostaly k Maorům střelné zbraně, které používali při svých válkách mezi jednotlivými kmeny. Důsledkem těchto sérií válek byl úpadek celkové maorské populace a to přibližně o jednu pětinu. (NEW ZEALAND HISTORY, 2021)

Od začátku 19. století se na Nový Zéland přistěhovalo čím dál tím více nových osadníků z Evropy. Obchod se rozšířil po celém Novém Zélandu a vlivem evropské emigrace byla v roce 1840 založena města Auckland a Wellington. V roce 1858 počet Evropanů převýšil počet původních obyvatel (56 000 Maorů a 59 000 Evropanů). (SINCLAIR, 2003) V roce 1840 byla podepsána mezi Brity a Maory tzv. „Treaty of Waitangi“, která ustavovala britského guvernéra Nového Zélandu, správu maorského území pod vládu Britů a omezení práv Maorů. Tento dokument měl jiné znění v angličtině než v maorštině, což Maori nevěděli a nechtěli akceptovat ztrátu svého území a práv. Proto tento akt vyústil v sérii válek mezi Brity a Maory. Války trvaly od roku 1845 do roku 1872 a jsou označovány jako Novozélandské války. Válka skončila prohrou pro Maory. Někteří Maori pocítují zradu smlouvy dodnes. Až v roce 2011 se britská vláda formálně omluvila maorským kmenům za nespravedlivou smlouvu. (NEW ZEALAND HISTORY, 2021)

V roce 1907 se Nový Zéland stal samostatným státem v rámci Britského impéria, nicméně tato skutečnost měla na stát pouze malý vliv, stále zde působil velký vliv Britů. Značný vliv měla na stát i světová hospodářská krize v roce 1929. Nový Zéland bojoval v obou světových válkách po boku Britů. Po roce 1945 se Nový Zéland upínal více na spojení se Spojenými státy americkými než s Velkou Británií, dokonce byli nasazeni novozélandští vojáci i ve válce ve Vietnamu. Nový Zéland vstoupil do organizací spojené s oblastí Tichého oceánu, APEC a SEAMEO. Od 70. let 20. století se na Novém Zélandu rozšířil turismus. Obecně se dá říci, že historie Nového Zélandu ve 20. století je velice propojena s historií celého světa. (NEW ZEALAND HISTORY, 2021)

5.2. Maorská kultura a umění

Maori si na Nový Zéland přivezli kulturu z Polynésie, ale až zde se zformovala do dnešní podoby a žije dodnes. Tato kultura je velice rozmanitá, zasahuje nejen do běžného života Maora, ale i do jeho přesvědčení a víry. Mezi základní prvky této kultury například patří: tradiční vyřezávání *Whakairo*, které se provádí při stavbě maorských kanoí (*Waka*), domů (*Wharehau*) nebo při vyřezávání soch a ozdob. Dalším takovým příkladem může být specifické tetování na obličeji (*Tā Moko*), které dříve mělo pro Maory velice důležitý význam. Maorská kultura se projevuje i v tanci (*Haka*), hudbě (*Pūoro*), tkání (*Raranga*), maorském jazyce (*Reo Māori*) a v malbě. Dnes se tato kultura rozšiřuje i do jiných kulturních oblastí, můžeme ji zaznamenat například ve sportu nebo ve filmu. (100% PURE NEW ZEALAND, 2020)

5.2.1. Kulturní koncepce Maorů

Maori mají specifické propojení s okolním světem. Existuje množství konceptů, podle kterých se Maori řídí. Většina těchto konceptů pochází z Polynésie, ale Maori si je v průběhu času upravili k obrazu svému. Mezi takové koncepty patří například: *Whānau* (rodina) a *Manaakitanga* (láska a soucit), které se soustředí na dobrotu a úctu své rodiny. Nemusí se to ale nutně vztahovat pouze na blízké osoby, ale také třeba na úplné cizince. (TAMAKI MAORI VILLAGE, 2021) Většina konceptů je používána dodnes, ale jsou zmodernizovány. Mezi takové příklady patří třeba fakt, že Maori uznávali v minulosti pouze patriarchální systém, ale vlivem dnešní společnosti a uznávání rovnosti mezi pohlavími se tento koncept změnil. (CULTURAL ATLAS, 2021) Nejdůležitější koncepty jsou *Mana*, *Tapu* a *Utu*.

5.2.1.1. Mana

Mana v maorské kultuře znamená sílu a prestiž. Mana existuje skoro ve všem a nejvíce jí je v člověku. Každý člověk ji má jinak velkou a je na něm, zda její růst podporuje nebo ne. Snadněji to lze přirovnat k síle vnitřního ducha. Mana v podstatě reprezentuje člověka jako osobnost a sociální status. Dalo by se říci, že když maorské kmeny bojovaly mezi sebou o území a vliv, tak vlastně bojovaly o manu. (NEW ZEALAND HISTORY, 2021) (HAKA TOURS, 2020)

Mana se odvíjí od toho do jaké rodiny se Maor narodí, pokud se narodí do prestižní rodiny, bude mít větší manu než Maor z chudší. V tomto případě se jedná o určitý sociální status člověka. Manu lze zvýšit nabitím nového majetku a bohatství. Bohatstvím se myslí velikost pozemku nebo území, tudíž osoby s největší manou byli náčelníci, kteří se snažili získat více many od svých rivalů. Tento koncept je jeden ze nejzákladnějších, podle kterého se Maori řídí, na něj poté navazují další. (HAKA TOURS, 2020) (NEW ZEALAND HISTORY, 2021)

5.2.1.2. Tapu

Druhým důležitým konceptem pro Maory je *Tapu*. Ve volném překladu by se to dalo přeložit jako zakázané nebo posvátné. Něco, co je *Tapu*, by nemělo být rušeno, používáno nebo v nějakých případech dokonce vyřknuto. *Tapu* mohou být rozdílné mezi jednotlivými kmeny. Pro nějaký kmen může být *Tapu* například jezero nebo hora, které se nachází v blízkosti vesnice. V jiných kmenech to mohou být různé druhy rituálů a tanců, které by neměly být přerušeny. Jedním takovým konkrétním případem *Tapu* je, že jeden náčelník prohlásil nové založený Auckland za *Tapu*, tudíž je pod

jeho ochranou. Porušení tohoto konceptu může mít pro daného jedince vážné následky, v minulosti mohl i někdy být tento člověk potrestán smrtí. (CULTURAL ATLAS, 2021)

Existují dva druhy *Tapu*. První typ se vztahuje na jednotlivce a druhý na místo. Pokud byl člověk prohlášen za *Tapu*, bylo zakázáno se ho dotknout nebo se k němu dokonce jen přiblížit. V případě, že bylo za *Tapu* definováno místo, jednalo se většinou o nějaké posvátné místo jako například pohřebiště nebo rituální místa. Obecně by se dalo říci, že *Tapu* je cokoliv, co je v jistém smyslu nadpřirozené a je ve velké blízkosti s Bohy. (CULTURAL ATLAS, 2021)

5.2.1.3. Utu

Posledním zmíněným konceptem je *Utu*. Lze ho definovat jako pomstu, ale většinou je spojovaný s rovnováhou a harmonií. Většinou se aplikoval v maorské společnosti, aby byl zachován jistý řád a pravidla. *Utu* se využíval mezi jednotlivci, ale i mezi skupinou či kmeny. Podstatou bylo, že vzniklé chyby musely být napraveny a laskavost musela být oplacena. Pokud jsou tedy narušeny vzájemné vztahy, ať už mezi jednotlivci nebo skupinami, *Utu* je prostředkem, pomocí kterého se dají tyto vzniklé konflikty vyřešit. (MAORI DICTIONARY, 2021)

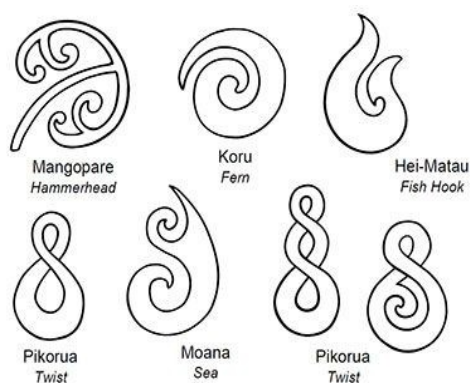
Laskavost se v maorské kultuře oplácela dárky. Předávání dárků se řídilo třemi základními pravidly, pokud jedinec tyto pravidla nedodržel, ztrácel manu a sociální vliv. První pravidlo říkalo, že samotné předávání dárků musí působit, jako by to dárce dělал ze svobodné vůle. Druhé pravidlo zavazovalo obdarovanou osobu k zpětnému obdarování dárce, z toho vyplývá pravidlo třetí, které stanovuje, že hodnota dalšího dárku musí být vyšší než hodnota dárku obdrženého. Prakticky si Maoři vyměňovali dárky pořád dokola a jejich hodnota neustále stoupala. Dárky mohly vystupňovat až do sebevražd, kdy v podstatě jedinec předává to nejceněnější, co má. V rámci urážky se samotné urážky vracely zpět a mohlo to vyeskalovat až v samotný boj. (MAORI DICTIONARY, 2021)

5.2.2. Maorské vyřezávání Whakairo

Vyřezávání *Whakairo* má velice dlouhou historii. Původně si Maoři tento druh vyřezávání přivezli z Polynésie, ale postupem času si ho přizpůsobili svému stylu života. Různé druhy vyřezávání se mohou měnit podle jednotlivých kmenů. Většinou se vyřezávaly legendární postavy, výjevy z přírody nebo kanoe (*Waka*). Sochy mají specifické prvky, na některých se objevují motivy pavučin (*pungawerewere*) a rybích šupin (*unaunahi*), ale nejspecifičtějším prvkem se stala spirála kapradiny (*koru*). (100% PURE NEW ZEALAND, 2020)

V případě postav a výjevů z přírody se nejednalo pouze o dekorativní výzdoby. Součástí každé sochy byl příběh, který byl předáván pouze ústní slovesností, jelikož do příchodu Evropanů Maoři neovládali písmo a abecedu. Podle tradice vyřezávali pouze muži, kteří se tento styl mohli učit až 20 let. Vyřezávání bylo jistým druhem rituálu, který doprovázela přísná pravidla, například: hobliny, které zůstaly po vyřezání sochy, nesměly být použity na zátop v ohni. (TEARA, 2021)

K vyřezávání se používají tři hlavní suroviny: dřevo, kosti a nefrit. Nejvíce používaným materiálem se stalo dřevo a těžilo se z velkých novozélandských stromů Damaroňu jižního (*kauri*) a *Podocarpus totara* (*tōtara*). Ze dřeva se nejvíce vyřezávaly výjevy z přírody, jakožto pocta bohu lesa *Tāne*. Z velrybích kostí se například vyřezávaly různé ozdoby, šperky a háčky na ryby. Po příchodu Evropanů a přivezení železných nástrojů se začal opracovávat i nefrit, který se používal v různých špercích jako dekorace a značil bohatství. (TEARA, 2021) (100% PURE NEW ZEALAND, 2020)

Obrázek 11: Maorské motivy

Zdroj: Pinterest, 2021

Obrázek 10: Maorské sochy kmene Te Arawa

Zdroj: Rotorua museum, 2021

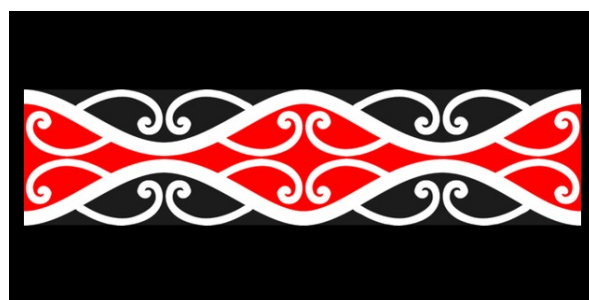
5.2.3. Maorská malba

Maori ve svých malbách častokrát popisovali příběh nebo legendu. Malba se stala pro Maory jistým druhem písma. Nalezlo se několik jeskyní, které byly pomalovány, používala se červená a černá barva. V jeskyních se našly kresby, které vyobrazují zvířata a lidi. Největší počet těchto jeskyní se nachází na jižním ostrově v regionu Canterbury. Existují zde dva druhy jeskynních maleb, a to vyškrabávání do vápence nebo použití barev. Barvy jsou vytvořené ze zvířecího tuku, jílů a sazí. (TEANA, 2021)

Obrázek 12: Puhoro, kmen Te Arawa

Zdroj: Twinkl, 2021

Obrázek 13: Patiki, kmen Pare Hauraki

Zdroj: Twinkl, 2021

Obrázek 14: Koiri, kmen Tai Rawhiti

Zdroj: Twinkl, 2021

Nejvíce se v malbách projevovala černá, bílá a červená barva. Každá z těchto barev má pro Maory vlastní význam. Červená barva reprezentuje Matku zemi (*Papatuanuku*) a vše, co se na ní nalézá. Většinou je ještě červená barva spojována s bohatstvím a sociálním statusem, tedy s manou, proto se většinou malovaly sochy, domy a ozdoby na červeno. Černá představuje temnotu (*Te Kore-kore*), odkud se svět vynořil. Bílá barva symbolizuje říši světla (*Te Ao Marama*), čistotu, harmonii a rovnováhu. (NEW ZEALAND HISTORY, 2021)

5.2.4. Tetování Tā Moko

Nejvýraznějším prvkem maorské kultury je tradiční tetování *Tā Moko*. Tato tradice je mezi Maory jednou z nejstarších. Tetovalo se nejvíce na zadek, hýždě, ruce a obličej, ale tetování mohlo být po celém těle. Ženy se nejvíce tetovaly na dolní ret, bradu a krk, zatímco muži se nejvíce tetovali na zadek, hýždě a celý obličej. Hlava je pro Maory nejposvátnější částí těla, proto tetování na obličej měla největší význam. Každé tetování je jedinečné a nesloužilo pouze jako dekorace, ale věřilo se, že každé tetování přidává na osobnosti. Většina tetování obsahovala prvky: *kory*, *moany*, *pikorui* a další. (100% PURE NEW ZEALAND, 2020)

Jednalo se o velice bolestivý rituál, který byl součástí *Tapu*. Posvěcená osoba (*Tohunga Tā Moko*) pomocí malých kostěných dlátek (*Uhi*) a kladívka vysekávala do masa zářezy. Do těchto zářezů se pak vložila barva, nejvíce se používala směs sazí a smůly ze stromu Damaroňu (*kauri*). První takové tetování probíhalo už v pubertě a v průběhu života se přidávala další. *Tā Moko* má znázorňovat manu, tedy sociální vliv, a aby bylo dobře viditelné, tak si muži nechávali vytrhávat vousy. (MAORI, 2021)

Každé tetování bylo na obličejí specifické a každé mělo různý význam. Existují odlišné pojmenování pro každé tetování a jména se mohou lišit podle kmenů. Obecně jsou pojmenovány takto:

- *Ngakaipikirau* – Střed čela, označuje sociální status člověk (náčelník, válečník a podobně).
- *Uma* – Oblast kolem spánků, sloužilo k určování rodinného stavu (počet sňatků).
- *Raurau* – Oblast pod nosem, zde bylo tetování, které mělo znamenat v naší terminologii podpis, používal se například při obchodech.
- *Taiohou* – Celé tváře, znázorňovalo druh vykonávané práce.
- *Wairua* – Brada, znázorňovalo manu neboli prestiž osoby.
- *Taitoto* – Čelisti, tetování určovalo rodný sociální status člověka.

(ZEALANDTATTOO, 2017)

Tento tradiční způsob tetování skončil na začátku 19. století. Dnes se tento způsob tetování také používá, ale slouží především jen jako dekorace, identifikace s maorskou kulturou a většinou se netetuje na obličej. Od 70. let 20. století se tetování stalo populární a lidé používají maorské symboly a prvky po celém světě. (100% PURE NEW ZEALAND, 2020)

Obrázek 15: Dnešní příklad Tā Moko

Zdroj: Pinterest, 2021

5.3. Maorské tradice a zvyky

Tradice hrají velkou roli v maorském životě a existuje jich velké množství. Tradice se mohou částečně lišit v každém kmenu, ale základ mají všichni stejný. Velká část těchto tradic a rituálů se uskutečňuje na *Marae*, což by se dalo přeložit jako shromaždiště. Na *Marae* se nalézá společenský dům *Wharenuui*, který je bohatě zdoben, uvnitř se nachází prázdný prostor, ve kterém se pořádají diskuse, rituály a obřady. (100% PURE NEW ZEALAND, 2020)

5.3.1. Hongi

Hongi je tradiční pozdrav na Novém Zélandu používaný Maory. Počátky pozdravu *Hongi* lze vysledovat z maorského příběhu. Bohové stvořili první ženu *Hineahuone*. Bůh *Tane*, aby ji přivedl k životu, ji objal a skrz nosní dírky jí vdechl život. Podobným způsobem se *Hongi* provádí dodnes. Dělá se to tak, že se přitisknou nosy a čela obou zdravících se osob. Vyjadřuje to společné sdílení vzduchu a osoba už není považována za cizince. *Hongi* není považován za rituální tradici, ale je

součástí běžného života. Tento pozdrav se používá dodnes. (NEW ZEALAND MANUKA GROUP, 2003)

Obrázek 16: Pozdrav Hongi

Zdroj: Pinterest, 2021

5.3.2. Haka

Součástí maorské kultury a tradic je rituální tanec *Haka*. Tento posvátný tanec pochází z maorské mytologie. Legenda vypráví o Bohu Slunci *Tama-nui-te-ra*, který měl dvě ženy. Manželky znázorňovaly esenci léta *Hine-raumati* a zimy *Hine-takurua*. *Hine-raumati* měla syna *Tane-rore*, který v letních dnech pro svou matku a otce tancoval. Jeho tanec vytvářel v horkých dnech specifické chvění vzduchu, které se různě pohybovalo a tancovalo, právě tento pohyb vzduchu Maoři předvádějí ve svých tancích *Haka*. (100% PURE NEW ZEALAND, 2020)

Tanec se tradičně předvádí dupáním, koulením očima, vyplazováním jazyka a je doprovázen maorským zpěvem nebo křikem. Tanec *Haka* se stal velice populárním ve světě od mistrovství světa v ragby, kde novozélandští sportovci tancují *Haka* před začátkem každého zápasu. Tanec se v minulosti tradičně prováděl před začátkem bitvy jako jistý druh motivace, pokud některý z vojáků tancoval špatně, tak se nezúčastnil boje a zůstal v táboře. Podobný druh tance se tančil například na svatbách nebo při vítání důležitých hostů, u těchto příležitostí tancovaly ženy i děti. (VICTORIA, 2016) (100% PURE NEW ZEALAND, 2020)

Haka je všeobecné pojmenování stylu tance a existují různé formy. Tancovat se může se zbraněmi, bez zbraní s bojovými prvky a bez bojových prvků. Tyto tři druhy se pak následně ještě dělí dál. Uvedu zde několik:

- *Haka* se zbraněmi s bojovými prvky
 - *Peruperu* – Bojový tanec, při kterém bojovníci vyskakovali do výšky. Sloužil k zastrašení nepřítele.
 - *Whakatu waewae* – Bojový tanec, který neobsahoval žádné výskoky. Sloužil k zastrašení nepřítele.
 - *Tutungaruhu* – Bojový tanec, který je podobný tanci *Peruperu*, s tím rozdílem, že nevyskakovali do výšky, ale do stran.
- *Haka* bez zbraní s bojovými prvky.
 - *Horuhoru* – Tanec se prováděl vkleče.
 - *Pirori* – Specifické přešlapování na místě. V maorských dějinách se tento tanec prováděl nahý a měl zesměšnit protivníky.
 - *Aroakapa* – Tanec se prováděl ve dvou či více řadách .
 - *Tutohu* – Tancuje se v půlkruhu nebo jsou tanečníci ve tvaru trojúhelníku.
 - *Porowha* – Tanec se tancuje ve čtverci, přičemž se tanečníci dívají do všech čtyř stran.

(THE HAKA EXPERIENCE, 2019)(VICTORIA, 2016)

- *Haka* bez zbraní a bez bojových prvků
 - *Ngeri* – Tanec, při kterém nejsou předepsána žádná pravidla, tím pádem tanečník může bez zábran vyjadřovat své emoce.
 - *Manawa Wera* – Tanec, který se tancuje na pohřbech.
 - *Kapa* – Tanec, který tancuje maorská mládež.

(NZ HOLIDAY GUIDE, 2018)

Mezi další maorské tradiční tance *Haka* patří *Kapa Haka*. Tento tanec se tancuje ve velkých skupinách ve všech věkových kategoriích. Tancují ho jak muži tak i ženy. Tanec se předvádí na všemožných kulturních akcích, při kterých se současně tancuje i zpívá. Lze ho vidět na vlastní oči při návštěvě Nového Zélandu, jelikož je většinou součástí maorských akcí, které se pořádají pro návštěvníky. (100% PURE NEW ZEALAND, 2020)

Obrázek 17: Haka na mistrovství světa v ragby

Zdroj: Pinterest, 2021

5.3.3. Hangi

Hangi je maorský tradiční způsob přípravy pokrmů. Tento název je původně odvozen od druhu pece, která se jmenuje *Hangi*. Do země se nejdříve vykope díra, v které se rozdělá oheň. Poté se do díry s ohněm vloží kameny a nechají se rozžhavit. Když jsou už kameny nažhavené, tak se na ně položí mokrá látka, aby se vytvořila pára. Dříve se používaly místo mokré látky listy stromů. Do díry s párou se následně vloží košík s jídlem a částečně se díra zahrabe hlínou, aby pára zbytečně neutíkala. Jídlo se takto vaří přibližně 2-3 hodiny. Tradičními surovinami pro tento způsob pokrmu byly ryby a sladké brambory. Dnes se v *Hangi* připravují suroviny všeho druhu. (100% PURE NEW ZEALAND, 2020)

Obrázek 18: Pec Hangi

Zdroj: Pinterest, 2021

6. Centra maorské kultury

Maorská centra se nachází na celém Novém Zélandu, ale většina z nich je na severním ostrově, jelikož zde žije 85 % z celé maorské populace, přičemž nejvíce Maorů žije v regionech Auckland, Waikato a Bay of Plenty. Zbylých 15 % maorské populace žije na jižním ostrově. (STATS NZ, 2018) Maorská kultura je nejvíce soustředěna v okolí města Rotorui na severním ostrově, kde Maoři v rámci cestovního ruchu pořádají nejrůznější akce pro návštěvníky. Ve městě se nachází i muzeum, které je specializováno na maorskou kulturu, ale maorské expozice lze najít i ve Wellingtonu či Aucklandu. Na jižním ostrově jsou Maoři nejvíce soustředěni ve městech Christchurch a Dunedin. (TURNER, 2010) Toto téma je velice obsáhlé, proto uvedu pouze základní informace.

6.1. Severní ostrov

Nejsevernějšími centry maorské kultury jsou města Waitangi a Whangarei v regionu Northland. Mimo muzeí, která se specializují na maorskou kulturu a historii Nového Zélandu, je zde například možné také nalézt *Pohutukawa*. Jedná se o strom, který roste na pobřeží severní části Nového Zélandu. Podle maorské mytologie se pod kořeny *Pohutukawa* ukrývá podsvětí. Duše zemřelých sklouzávají po kořenech stromů do oceánu a putují zpět na bájně místo *Hawaiki*. (DEPARTMENT OF CONSERVATION, 2020)

Dalším významným centrem maorské kultury je Auckland ve stejnojmenném regionu. Je to jedno z prvních míst, na které kolem roku 1300 připluli Maoři. Dříve toto území osidloval kmen *Ngati Whatua*, který v této oblasti stavěl opevněné vesnice *Pa*. Dnes je Auckland metropolí, kde se střetávají evropské, asijské a maorské kultury. Město se nalézá na vulkanickém poli, které bylo pro Maory *Tapu*. (TURNER, 2010)

Pravděpodobně největší maorské centrum se nachází v oblasti Rotorui v Bay of Plenty. Historie této oblasti sahá do samotných počátků maorské historie, tudíž se v této části země vyskytoval značný počet kmenů neboli „*iwi*“. Mezi tyto kmeny patřily například: *Te Arawa*, *Ngaterangi* a *Whakatoeha*. V historii panovala mezi kmeny dlouhá rivalita, která skončila až začátkem 20. století. Potomci těchto kmenů žijí v tomto regionu dodnes. Jedním z důvodů proč se Maoři usadili na tomto místě byla, kromě úrodné země, bohatá vulkanická činnost, která hrála pro Maory v životě důležitou roli. (TURNER, 2010) (ROTORUA, 2020)

V blízkosti města Rotorui se nachází geotermální park *Whakarewarewa*. Park je spojován především s geotermální činností, ale také s Maory, kteří se právě v této oblasti silně usazovali. V parku se také nachází maorský skanzen. (WHAKAREWAREWA, 2018) Dnes je oblast Rotorui turistickým centrem. Ve městě pořádají Maori nejrůznější akce, kde představují své maorské tradice, řemesla a zvyky. V Rotorue se také nachází muzeum, které se specializuje právě na maorskou kulturu. (TURNER, 2010) (ROTORUA, 2020)

Posledním významným maorským centrem na severním ostrově je oblast hlavního města Nového Zélandu Wellingtonu. Oblast osídlily kmeny *Te Ati Awa* a *Ngati Toa*. Ve městě se nachází národní muzeum Nového Zélandu *Te Papa*, které je největší, v expozici lze nalézt velké zastoupení exponátů z maorské kultury. Sbírku muzea dokonce obohacuje vlastní *Marae*. Vedle národního muzea je ve městě také muzeum tetování nebo státní archiv, ve kterém je uložen originál Waitangské smlouvy. (TURNER, 2010) (MUSEUM OF NEW ZEALAND TE PAPA, 2020)

Obrázek 19: Skanzen maorské vesnice v *Whakarewarewa*

Zdroj: Whakarewarewa, 2018

6.2. Jižní ostrov

Maorská kultura se na jižním ostrově nijak zvlášť neprojevuje, je zde převážně zastoupena kultura evropská, ale i přes to je zde možné nalézt některé projevy maorské kultury. Obecně ji lze najít v muzeích v Christchurchi, Okains, Dunedinu či v Invercargillu. Největší zastoupení Maorů na jižním ostrově je v regionu Canterbury a tedy i v největším městě jižního ostrova Christchurch. Ve městě se například nachází jedna z největších *Marae* na Novém Zélandu *Nga hau e wha* nebo rezervace Willowbank *Ko Tane*. V rezervaci Maoři pořádají akce pro návštěvníky, při kterých předvádějí tradiční tance *Haka* či připravují pokrmy *Hangi*. (BAIN, 2007) (NZ POCKET GUIDE, 2020)

V ostatních částech jižního ostrova je vliv maorské kultury velice slabý. Částečně se s ním lze setkat ve městě Queenstown, které je silně turisticky zaměřené. Zde Maoři pořádají různá večerní vystoupení a prodávají tradiční pokrmy. Poslední větší oblastí, kde je možné se setkat s maorskou kulturou na jižním ostrově, je národní park Abel Tasman, který se nachází v severní části jižního ostrova. V parku je například možné vyzkoušet si, jaké to je být v maorském kánoi *Waka*. (BAIN, 2007)

Obrázek 20: Nga hau e wha v Christchurch

Zdroj: Davidwallphoto, 2021

7. Turismus na Novém Zélandu

Turismus neboli cestovní ruch je na Novém Zélandu patrný již od doby připlutí Evropanů. Cestovní ruch se na Novém Zélandu natolik rozmohl, že se stát rozhodl, jako první na světě, roku 1901 založit vládní organizaci, která se přímo specializuje na turismus a cestovní průmysl. V 70. letech 20. století zažila maorská kultura renesanci a kromě cestování za přírodou se začalo cestovat i za kulturou. (TEARA, 2021) V roce 2000 vznikl na Novém Zélandu nový typ cestovního ruchu. Tento typ turismu je označován jako filmový cestovní ruch. Ten vznikl díky natočení známe trilogie Pána prstenů od režiséra Petera Jacksona a v roce 2012 se tento cestovní ruch znovu posílil díky natočení další trilogie Hobit. Návštěvníci cestují po známých místech, které viděli ve filmech. Takovým známým příkladem může být Hobitín, který se nachází u Hamiltonu. (100% PURE NEW ZEALAND, 2020)

Nový Zéland vytvořil kampaň, která nese název 100 % Pure New Zealand, která v roce 2019 dostala mnoho ocenění a je uznávaná ve světě. Nový Zéland se tak stal státem, který má udržitelný cestovní ruch. Turismus na Novém Zélandu až na výjimky stále roste, bylo tomu tak až do roku 2019/2020, kdy byl vlivem pandemické situace stát nucen uzavřít na jaře roku 2020 své hranice. (100% PURE NEW ZEALAND, 2020)

7.1. Definice turismu

Turismus neboli cestovní ruch je podle United Nations World Tourism Organization (UNWTO) definován takto:

„Turismus je činnost osoby cestující na přechodnou dobu do místa mimo jejich běžné životní prostředí (mimo místo bydliště), a to na dobu kratší než je 1 rok u mezinárodního cestovního ruchu a 6 měsíců u domácího cestovního ruchu, přičemž hlavní účel jejich cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě. Tito lidé jsou nazýváni návštěvníky (což mohou být buď turisté nebo výletníci)“. (UNWTO, 2021) (MALÁ, 2002)

Definice určuje základní pravidla pro cestovní ruch. Důvod cesty nesmí mít výdělečný charakter a tento dočasný pobyt musí být mimo místo trvalého bydliště. Jsou tedy z cestovního ruchu vyloučené cesty v rámci trvalého bydliště, pracovní zahraniční cesty, dočasné přestěhování a trvalá migrace. (MALÁ, 2002)

Návštěvník je osoba, která vycestuje do jiné oblasti než je jeho trvalý pobyt a jeho účel nemá výdělečný charakter. Podle definice UNWTO se rozdělují návštěvníci na turisty a výletníky podle doby strávené na určitém místě. Turista je označován za osobu, která se drží na určitém místě po minimální dobu 24 hodin a na maximální dobu 6 měsíců, toto pravidlo platí u domácího cestovního ruchu. U mezinárodního cestovního ruchu je cestování prodlouženo na maximální dobu pobytu na 1 rok. Výletník je osoba, která cestuje mimo trvalý pobyt maximálně po dobu 24 hodin. Nesmí v určité destinaci přenocovat. (UNWTO, 2021) (MALÁ, 2002)

7.2. Druhy a formy turismu

Turismus se rozděluje na určité druhy podle místa realizace, vztahu platebních bilancí, délky pobytu, způsobu zabezpečení, počtu návštěvníků a dalších. Uvedu zde pouze základní rozdělení.

Turismus se rozděluje podle místa realizace takto:

- Domácí – Jedná se o cestování, které se uskutečňuje v rámci vlastního státu.
- Zahraniční – Cestování, při kterém se překračují hranice svého státu. Zahraniční turismus se dále dělí na:
 - Příjezdový – Příjezd obyvatel ze zahraničí do určitého státu.
 - Výjezdový – Výjezd obyvatel určitého státu do zahraničí.
 - Tranzitní – Obyvatelé pouze projíždějí daným státem.

UNWTO uvádí ještě další druhy turismu a to tyto:

- Vnitrostátní – Zahrnuje veškeré aktivity spojené s domácím a příjezdovým turismem.
- Národní – Zahrnuje veškeré aktivity spojené s domácím a výjezdovým turismem.
- Světový – Zahrnuje veškerý turismus spojený s překročením hranic.

Podle platových bilancí se turismus dělí následovně:

- Aktivní – Přínos devizových prostředků (cizí měna) do určitého státu.
- Pasivní – Odliv devizových prostředků určitého státu.

Podle délky pobytu rozlišujeme turismus takto:

- Krátkodobý – Maximální délka pobytu jsou 3 dny.

- Dlouhodobý – Déle než 3 dny a kratší než 6 měsíců nebo 1 jeden rok, poté už se jedná o přechodný pobyt.

Podle způsobu zabezpečení rozdělujeme turismus na:

- Organizovaný – Služby jsou většinou zajišťované třetí stranou (cestovní kanceláře).
- Neorganizovaný – Služby a aktivity jsou zajišťované samotným návštěvníkem.

Podle počtu návštěvníků se turismus rozděluje takto:

- Individuální – Návštěvník cestuje sám nebo s rodinou.
- Kolektivní – Návštěvníci cestují ve větších skupinách či kolektivech.

(UNWTO, 2021) (MALÁ, 2002)

Dále se turismus rozděluje na jednotlivé formy, tzn. z jakého důvodu návštěvník vycestoval. Existuje velké množství těchto důvodů. Uvedu zde několik příkladů.

- Rekreační cestovní ruch – Cílem tohoto turismu je odpočinek. Může se jednat o různá lázeňská centra, ale i o rekreaci v druhém bydlení.
- Kulturně-poznávací cestovní ruch – Zahrnuje poznávání tamějších tradic, historie a podobně.
- Náboženský cestovní ruch – Cílem tohoto turismu je poznání poutních míst, sakrálních staveb a podobně.
- Vzdělávací cestovní ruch – Cílem je se naučit něco nového. Většinou se jedná o studenské pobyty.

(UNWTO, 2021) (MALÁ, 2002)

7.3. Ekonomie Nového Zélandu v turismu

Obecně má turismus na daný stát pozitivní vliv, ať už se jedná o domácí či mezinárodní cestovní ruch. Napomáhá k tvorbě HDP státu, zaměstnanosti, rozvoji regionů a přílivu devizových prostředků. Před začátkem pandemické situace tvořil turismus na Novém Zélandu k březnu roku 2020 největší část z devizových příjmů s 20,1 %. HDP Nového Zélandu z turismu činilo k březnu 2020 27,6 miliard USD, což je 9,5 % z celkového HDP státu. Domácí a mezinárodní turismus až na

výjimky stále rostl, například mezi roky 2019 a 2020 vzrostl o 4 %. Dnešní situace má obecně na mezinárodní a i na domácí cestovní ruch katastrofální následky, například od uzavření hranic Nového Zélandu se počítá se ztrátou 12,9 miliard USD. (TOURISM NEW ZEALAND, 2021)

Tabulka 3: Zaměstnanost v cestovním ruchu 2000-2019
(Stats NZ, 2020)

Rok (konec března)	Přímo zaměstnaní v cestovním ruchu	Nepřímo zaměstnaní v cestovním ruchu	Dohromady zaměstnaní v cestovním ruchu	Celková zaměstnanost v cestovním ruchu v %		
				Přímo zaměstnaní v cestovním ruchu	Nepřímo zaměstnaní v cestovním ruchu	Dohromady zaměstnaní v cestovním ruchu
2000	152 604	162 291	314 895	8,2	8,7	16,9
2001	157 383	157 299	314 682	8,3	8,3	16,5
2002	162 039	149 613	311 652	8,3	7,7	16,0
2003	169 962	149 622	319 584	8,4	7,4	15,9
2004	177 858	141 876	319 734	8,5	6,8	15,3
2005	184 758	136 818	321 576	8,5	6,3	14,8
2006	190 887	137 355	328 242	8,5	6,1	14,7
2007	197 019	136 773	333 792	8,6	6,0	14,6
2008	198 210	137 604	335 814	8,5	5,9	14,3
2009	198 546	137 019	335 565	8,5	5,9	14,4
2010	187 077	128 877	315 954	8,2	5,7	13,9
2011	181 866	124 437	306 303	8,0	5,4	13,4
2012	175 827	120 306	296 133	7,6	5,2	12,8
2013	173 682	118 476	292 158	7,5	5,1	12,6
2014	174 972	119 130	294 102	7,3	5,0	12,3
2015	191 763	133 038	324 801	7,8	5,4	13,2
2016	210 093	146 115	356 208	8,3	5,8	14,1
2017	208 251	144 639	352 890	8,0	5,6	13,5
2018	221 046	152 238	373 284	8,3	5,7	14,0
2019	229 566	163 713	393 279	8,4	6,0	14,4

Zaměstnanost v turismu na Novém Zélandu se od roku 2000 stále zvyšovala až na několik výjimek. Situace se změnila až vlivem pandemie v roce 2020, kdy se situace v zaměstnanosti zhoršila. Právě jedním z nejvíce zasažených sektorů je oblast turismu. Z celkové zaměstnanosti činil tento sektor v roce 2019 14,4 %. (TOURISM NEW ZEALAND, 2021)

Tabulka 4: Výdaje na cestovní ruch 1999-2019
(Stats NZ, 2020)

Rok (konec března)	Mezinárodní výdaje na cestovní ruch		Domácí výdaje na cestovní ruch		Celkové výdaje na cestovní ruch		Mezinárodní cestovní ruch z celkového exportu v %
	USD (v milionech)	Roční změna (v %)	USD (v milionech)	Roční změna (v %)	USD (v milionech)	Roční změna (v %)	
1999	5,999		9,371		15,370		19,0
2000	7,122	18,7	10,284	9,7	17,405	13,2	20,3
2001	8,169	14,7	10,529	2,4	18,698	7,4	19,1
2002	8,989	10,0	11,060	5,0	20,049	7,2	19,7
2003	9,494	5,6	12,044	8,9	21,539	7,4	21,4
2004	9,603	1,1	12,243	1,6	21,846	1,4	22,3
2005	9,987	4,0	12,560	2,6	22,547	3,2	21,9
2006	10,065	0,8	13,207	5,1	23,272	3,2	21,8
2007	10,676	6,1	13,917	5,4	24,594	5,7	21,0
2008	11,010	3,1	14,733	5,9	25,743	4,7	20,1
2009	10,927	-0,8	15,354	4,2	26,280	2,1	18,0
2010	10,316	-5,6	15,108	-1,6	25,424	-3,3	18,5
2011	10,090	-2,2	15,872	5,1	25,962	2,1	16,4
2012	10,151	0,6	16,449	3,6	26,600	2,5	15,7
2013	9,958	-1,9	17,119	4,1	27,077	1,8	15,9
2014	10,444	4,9	17,973	5,0	28,416	4,9	15,6
2015	12,426	19,0	19,313	7,5	31,739	11,7	18,3
2016	14,865	19,6	20,411	5,7	35,277	11,1	20,9
2017	14,794	-0,5	21,525	5,5	36,320	3,0	20,6
2018	16,319	10,3	22,950	6,6	39,270	8,1	20,5
2019	17,162	5,2	23,696	3,3	40,859	4,0	20,4

Výdaje na cestovní ruch rostly po celé období v letech 1999 až 2019. Jedinou výjimkou je rok 2010, kdy roční změna klesla o 3,3 %. Pravděpodobným důvodem tohoto poklesu byl důsledek hospodářské krize ve světě v roce 2008, viz tabulka 4.

7.4. Příjezdový turismus

Od začátku 20. století začíná turismus na Novém Zélandu rychle stoupat. V roce 2001 vychází první díl trilogie Pána prstenů: Společenstvo prstenu a s ním začíná tzv. filmový turismus. Tento nový trend vydržel až do roku 2005, protože vyšly další dva díly z trilogie. Po roce 2005 tento trend lehce upadá a s ním i celkový turismus na Novém Zélandu. Od roku 2008 se turismus stále snižuje kvůli hospodářské krizi, která vznikla ve světě. Vše se změnilo po roce 2012, kdy se svět dostával z hospodářské krize a vyšla další trilogie filmů s názvem Hobit. Nové filmy začaly opět lákat ná-

vštěvníky na Nový Zéland a turismus do roku 2019 rostl, poté přišla pandemická krize, která donutila stát uzavřít hranice, viz tabulka 5. (STATS NZ, 2018)

Tabulka 5: Roční příjezdy mezinárodních návštěvníků 2005-2019
(Stats NZ, 2020)

Rok (ke konci prosince)	Počet návštěvníků	Změna oproti minulému roku v %
2005	8 363 297	2,32
2006	8 161 882	-2,41
2007	8 107 485	-0,67
2008	7 818 594	-3,56
2009	7 491 186	-4,19
2010	7 399 526	-1,22
2011	6 965 503	-5,87
2012	6 238 308	-10,44
2013	7 194 552	15,33
2014	8 567 870	19,09
2015	8 845 415	3,24
2016	11 366 445	28,5
2017	12 025 328	5,8
2018	12 193 145	1,4
2019	10 468 488	-14,14

Tabulka 6: Počet mezinárodních návštěvníků podle státu, ze kterého pocházejí 2015-2019 (RTO)
(Stats NZ, 2020)

Stát s trvalým pobytem	Rok (ke konci prosince)				
	2015	2016	2017	2018	2019
Austrálie	3 046 991	3 180 956	3 340 878	3 319 714	3 057 014
Velká Británie	852 098	1 192 192	1 229 697	1 139 888	1 051 651
USA	619 137	1 036 354	1 119 260	1 146 722	1 141 342
Čína	761 303	1 046 329	1 377 139	1 215 837	547 289
Německo	591 234	918 530	921 269	959 841	849 229
Japonsko	162 176	218 110	227 155	216 058	197 300

Největší počet mezinárodních návštěvníků je z Austrálie, Velké Británie, USA, Číny, Německa a Japonska. Počet návštěvníků zůstává pro roky 2015 až 2019 stabilní. Jedinou výjimkou byla Čína v roce 2019, jelikož už v tomto roce se v zemi projevovala pandemická krize. (STATS NZ, 2020)

Tabulka 7: Účel cesty mezinárodních návštěvníků 2015-2019 (RTO)
(Stats NZ, 2020)

Účel cesty	Rok (ke konci prosince)				
	2015	2016	2017	2018	2019
Dovolená	5 795 210	7 819 119	8 215 471	8 251 206	6 810 353
Obchodní záležitosti	502 540	542 040	571 465	564 684	530 669
Návštěva přátel/rodiny	1 928 160	2 183 820	2 422 120	2 544 543	2 132 189
Ostatní	619 505	821 466	816 273	832 712	995 277

Tabulka 8: Délka cesty mezinárodních návštěvníků 2015-2019 (RTO)
(Stats NZ, 2020)

Délka pobytu	Rok (ke konci prosince)				
	2015	2016	2017	2018	2019
1-3 dny	546 626	608 222	483 003	609 105	574 258
4-7 dní	742 582	816 373	854 981	892 756	872 753
8-14 dní	722 496	831 080	914 687	963 501	954 614
15-30 dní	481 178	542 044	592 875	583 546	577 587
30 a více dní	299 554	316 276	307 607	327 785	345 483

Tabulka 9: Mezinárodní návštěvníci podle věkových kategorií 2015-2019 (RTO)
(Stats NZ, 2020)

Věk návštěvníka	Rok (ke konci prosince)				
	2015	2016	2017	2018	2019
Pod 20 let	72 610	87 003	87 967	93 903	85 684
20-24 let	269 640	293 687	299 906	291 590	285 103
25-29 let	320 222	351 769	377 617	400 260	378 301
30-34 let	294 621	333 862	351 618	354 849	361 813
35-39 let	270 517	268 295	295 439	320 378	322 658
40-44 let	218 031	260 702	265 513	252 601	243 697
45-49 let	267 865	295 479	311 826	317 751	295 599
50-54 let	262 865	284 456	295 622	283 999	292 535
55-59 let	291 512	355 831	405 604	393 481	366 299
60-64 let	242 332	261 136	265 217	288 781	288 352
65-69 let	191 809	218 295	220 247	226 871	258 764
70-74 let	75 513	76 287	106 005	119 432	114 028
75 a více let	35 744	33 035	22 635	39 402	57 403

Návštěvníci nejvíce jezdí na Nový Zéland kvůli dovolené, ať už se jedná o filmovou, kulturní nebo rekreační turismus. Nejvíce se mezinárodní návštěvníci zdržují na Novém Zélandu okolo 8-14 dní. Převážně na Nový Zéland cestují mladí lidé ve věkovém rozpětí od 25 do 35 let. (STATS NZ, 2020)

7.5. Maorský cestovní ruch

Turismus na Novém Zélandu se rozmohl v 19. století, kdy návštěvníci navštěvovali geotermální prameny v oblasti Rotorui. V této době byla oblast ještě pod správou Maorů a ti pro návštěvníky pořádali akce, tím získávali první příjem z turismu. Cestovní ruch rostl až do roku 1886, kdy došlo k erupci sopky *Tarawera* a celá oblast byla vysídlena. Britové využili této situace a skoupili od Maorů tuto oblast, kterou časem zrestaurovali. V roce 1901 byla založena vládní organizace, která se specializovala na turismus, v té době byli Maori pouze zaměstnanci a maorská kultura byla pouze na okraji. V roce 1963 Novozélandská vláda založila instituce maorského umění a řemesel. V 70. letech se zájem o maorskou kulturu rozmohl, Maori začali podnikat v turismu a pro návštěvníky začali pořádát prohlídky a akce, na kterých se tancovalo a jedlo tradiční maorské jídlo. Zájem o tento typ turismu se poté rozmohl do celé oblasti Nového Zélandu. (TEARA, 2021)

Ministerstvo cestovního ruchu v roce 2006 odhadlo, že 567 200 návštěvníků zažilo nějakou určitou zkušenost s maorskou kulturou. Přibližně se jednalo o 80 % mezinárodních a o 20 % domácích návštěvníků. V roce 2008 bylo zjištěno, že na Novém Zélandu působí 350 maorských turistických podniků, přičemž 37 % z nich bylo specializováno na turistické průvodce, 15 % na ubytování, 12 % na různé atrakce, 11 % na maloobchod, 7 % na pohostinství a zbylá procenta na jinou formu turismu. (TEARA, 2021)

Turismus Nového Zélandu se ve spolupráci s Maory soustředí na tyto klíčové aspekty:

- Budování vlastních organizací
- Lepší porozumění maorské kultury
- Pomáhat a budovat maorské turistické podniky
- Spolupracovat s mezinárodními organizacemi pro cestovní ruch, a tím zvyšovat podvědomí o maorské kultuře

(TOURISM NEW ZEALAND, 2021)

7.5.1. Produkty maorského turismu

Dříve byl maorský turismus omezen pouze na několik určitých druhů aktivit. Jedním z takových aktivit byl tanec *Kapa Haka*. Později, a to především od 70. let, se zájem o maorskou kulturu prohloubil a Maori začali nabízet nové služby pro návštěvníky. Rozmohla se například oblast turistických aktivit, při kterých návštěvníky doprovází Maor, a přitom vypráví báje příběhy, které se týkají daného místa. (TOURISM NEW ZEALAND, 2021) Dnes existují agentury a podniky, které přímo nabízejí návštěvníkům specifické aktivity spojené s maorskou kulturou. Uvedu zde několik příkladů aktivit.

- Taia Mai Tours Heritage Journeys (Northland) – Turistická atrakce, při které návštěvníci poznávají maorské tradice a příběhy.
- Tu Tika Tours (Northland) – Návštěvníci zažijí maorské pohostinství, které zahrnuje jídlo, tanec a malbu.
- Mitai Māori Village (Bay of Plenty) – Maorský skanzen, při kterém návštěvníci poznají tradiční maorský život.
- Wikitoria Māori Healing (Bay of Plenty) – Tradiční maorská léčba, masáže a wellness s doprovodným maorským programem.
- Te Matau a Māui Voyaging Trust (Hawke's Bay) – Plavba na tradiční maorské kanoii *Waka*.
- Native Woodcraft (Whanganui) – Poznání tradičního maorského vyřezávání do dřeva *Whakairo*.
- Ko Tāne Māori Experience (Canterbury) – Živé představení a ukázky maorských tradic a zvyků.

(NZ MAORI TOURISM KIA ORA, 2021)

Existuje velké množství aktivit spojené s maorskou kulturou a některé mají podobný program jako jiné, ale nikdy nejsou zcela totožné, jelikož se maorská kultura částečně mění s každou jinou lokalitou a s jiným kmenem, který akci pořádá.

7.5.2. Účast na maorských aktivitách

Maorské aktivity mají určitý vliv na celkový turismus na Novém Zélandu. V roce 2019 byly nejvíce navštěvované regiony Auckland, Bay of Plenty a Waikato. V těchto regionech je i nejvíce znatelná maorská kultura. Mezinárodní návštěvníci podle Stats NZ nejvíce vyhledávají druhy maorských aktivit jako jsou tyto: živé představení, maorská putovní místa, maorské jídlo, návštěva *Marae* a jiné maorské formy aktivit.

Tabulka 10: Mezinárodní návštěvníci podle maorských aktivit 2015-2019 (RTO)
(Stats NZ, 2020)

Druh aktivity	Rok (ke konci prosince)				
	2015	2016	2017	2018	2019
Živé představení	500 175	492 771	550 763	577 104	537 520
Maorská putovní místa	861 688	1 006 058	1 075 887	1 052 187	1 059 213
Maorské jídlo	338 004	373 391	369 993	334 086	371 690
Maorský zážitek (vyprávění příběhů)	289 165	313 729	336 560	324 801	364 127
Maorská aktivita (tanec)	442 178	487 475	509 859	525 898	562 586
Návštěva <i>Marae</i>	549 401	614 924	582 619	582 996	605 120

Nejvíce mezinárodní návštěvníci vyhledávají maorská putovní místa a *Marae*. Jedná se o oblasti, které mají pro Maory důležitý význam, především se může jednat o místa, která jsou *Tapu*, na tyto místa jsou návštěvníci doprovázeni maorským průvodcem. Dále jsou zastoupeny jednotlivé aktivity, které Maori nabízejí pro návštěvníky, může se jednat o nějaká vystoupení, ve kterých sledují různé druhy *Haka*, ale také přímo spojené zážitky s maorskou kulturou, kde si návštěvníci přímo mohou zatancovat s Maory.

V aspektu domácího turismu Stats NZ nabízí pouze omezené informace o tom, zda domácí návštěvníci vyhledávají maorské aktivity. Pravděpodobně je to dáno, tím že jsou s maorskou kulturou neustále ve styku. V tabulce 11 jsou uvedené některé aktivity domácího turismu, které mohou ale i nemusí být spojeny s maorskou kulturou a aktivitou. Informace jsou také uvedené maximálně do roku 2012.

Tabulka 11: Domácí návštěvníci podle aktivit 2008-2012 (RTO)

(Stats NZ, 2020)

	Rok (ke konci prosince)				
Druh aktivity	2008	2009	2010	2011	2012
Umění a řemesla	61 445	103 153	122 807	95 179	138 101
Kulturní atrakce	115 382	119 214	78 645	112 291	81 704
Atrakce kulturního dědictví	258 347	192 578	235 908	182 567	288 511
Muzeum a galerie	1 070 696	1 318 825	1 374 578	1 259 235	1 420 470
Jiné kulturní aktivity	122 687	184 024	162 172	212 063	155 900
Celkový počet domácích návštěvníků	85 828 555	97 879 019	94 464 102	101 522 243	97 526 404

8. Shrnutí výsledků

Shrnutí této práce bude postaveno na zjištěných výsledcích konkrétního případu z roku 2019. Celkový počet mezinárodních návštěvníků v roce 2019 byl 10 468 488. Největším důvodem vycestování na Nový Zéland byla dovolená a to s 65,06 % a dále návštěva rodiny nebo přátel s 20,37 %. Je tedy patrné, že pokud návštěvník vycestuje na Nový Zéland, tak využije nějakou formu aktivity, kterou Nový Zéland nabízí, jako například určitý druh rekreace, viz tabulky 5 a 7.

Existuje velké množství těchto aktivit, které Nový Zéland nabízí. V tabulce 10 jsou znázorněny aktivity, které jsou nějakým způsobem spojeny s maorskou kulturou. Z této tabulky je zřejmé, že v roce 2019, z celkových mezinárodních návštěvníků, pouhých 10,12 % navštívilo nějaké maorské putovní místo. Druhá v pořadí je návštěva *Marae*, kterou navštívilo 5,78 % z celkových mezinárodních návštěvníků, na třetím místě je jakákoliv aktivní činnost spojená s maorskou kulturou, například tancování s Maory tanec *Haka*. Tento zážitek zažilo v roce 2019 pouhých 5,37 % mezinárodních návštěvníků. Větší účasti se v roce 2019 dostalo přírodě a turistice a to s 22,45 % nebo návštěva národních parků s 16,69 %. Další značný podíl aktivit spojených s přírodou tvoří vulkanická činnost, například geotermální parky v roce 2019 navštívilo 10,32 % z celkových zahraničních návštěvníků, viz tabulka 13.

Z těchto výsledků je zřejmé, že mezinárodní návštěvníci na Novém Zélandu upřednostňují převážně aktivity spojené s přírodou než aktivity spojené s maorskou kulturou. Maorská kultura v tomto případě tvoří až sekundární aktivity. Návštěvník tedy spíše primárně vyhledává přírodní krásy, ale pokud se již nachází na Novém Zélandu, tak využije alespoň některých aktivit, které jsou spojené s maorskou kulturou. Tyto výsledky jsou podobné s těmi z předchozích let, ale je patrné, že účast na maorských aktivitách stále stoupá a s ní i celkový turismus na Novém Zélandu, tedy až do roku 2020, kdy byl stát nucen uzavřít své hranice. U domácího turismu není účast na maorských aktivitách z dat úplně patrná, jelikož jsem nenašel účast návštěvníků na konkrétních maorských aktivitách. Dá se předpokládat, že účast nebude nijak zvlášť vysoká, jelikož jsou obyvatelé Nového Zélandu s maorskou kulturou v denním kontaktu, viz tabulka 11.

9. Závěr

Nový Zéland je zemí, kde je jedinečná příroda a kultura. Je možné zde nalézt nejružnější endemity z flóry i fauny a jedinečné projevy vulkanické činnosti. Vše je propojeno s maorskou kulturou, která se zde objevila již kolem roku 1300, kdy na Nový Zéland připluli maorští předci z bájné země *Hawaiki*.

Z historického hlediska maorská kultura prošla velkou proměnou. Hlavním důvodem této proměny byl příchod Evropanů na Nový Zéland. Evropané sem připlouvali ve velkých počtech a brzy převýšili počtem původní obyvatelstvo. Evropané s sebou také přivezli nové technologie a zbraně, které Maoři použili proti jiným kmenům v tzv. Mušketových válkách. Tyto války a zanesení nových nemocí na Nový Zéland měly velký dopad na počet původního obyvatelstva. Postupem času se Maoři asimilovali s novým obyvatelstvem. Někteří Maoři dodnes respektují svoji kulturu, ale už to není ta kultura, která se zde objevila ve 14. století. Dnes je spíše používaná k propagaci turismu.

Pokud srovnám výsledky jiných prací s výsledky této práce, tak se shodují. Z celkových výsledků vyplývá, že zájem o maorskou kulturu stále roste, ale pořád nepřevyšuje účel cestování za přírodou. Návštěvníci vyhledávají maorskou kulturu až jako sekundární činnost. V mnoha případech se návštěvník setká s maorskou kulturou při prozkoumávání vulkanických činností nebo podobných aktivitách. Při těchto aktivitách, kdy pozná blíže maorskou kulturu, se poté rozhodne, zda chce tuto kulturu více prozkoumat.

Turismus Nového Zélandu je tedy nejvíce ovlivněn přírodou, která se zde nachází. Může se jednat o vulkanickou činnost nebo o jedinečná jezera, hory a lesy, které se nacházejí na obou ostrovech, viz tabulka 13. Doprovodným elementem tohoto specifického turismu je maorská kultura, která se převážně vyskytuje na severním ostrově a nejvíce v oblasti města Rotorui. V této oblasti se nalézají i bohatá vulkanická činnost. Maorská kultura pozitivně přispívá ke zvýšení cestovního ruchu a má také vliv na zachování původních tradic a zvyků. Zvyšuje atraktivitu dané oblasti a také napomáhá k zachování kulturního dědictví. Zájem o maorskou kulturu spíše projevují zahraniční než domácí návštěvníci. Obliba o maorskou kulturu stále roste, ale vlivem pandemické situace se tento proces zastavil.

10. Seznam použité literatury

Literatura:

BAIN, Carolyn. *Nový Zéland*. Praha: Svojtka & Co., 2007. Z řady průvodců Lonely Planet. ISBN 978-80-7237-728-2.

FISHER, David. Maori and Tourism – review of the research and reseach potential, Lincoln University, Christchurch, New Zealand, 2008. [online]. [cit. 25.04.2021].

Dostupné z: <https://core.ac.uk/download/pdf/35463445.pdf>

KOLEKTIV AUTORŮ. *Školní atlas světa*. 4. vydání. Praha: Kartografie Praha, 2017. ISBN 978-80-7393-399-9.

MALÁ, Vlasta. *Základy cestovního ruchu*. Praha: Oeconomica, 2002. ISBN 80-245-0439-1.

PURIRI, Ash, McINTOSH J. Alison. a Alison J. McIntosh, *A cultural framework for Māori tourism: values and processes of a Whānau tourism business development*, Journal of the Royal Society of New Zealand, 2019. [online]. [cit. 28.04.2021].

Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/03036758.2019.1656260>

RINGHAM, Sandi, SIMMONDS, Naomi, JOHNSTONE, Lynda, *Maori tourism geographies – value, morals and diverse economies*, Mai Journal, volume 5, issue 2, 2016. [online]. [cit. 28.04.2021].

Dostupné z: http://www.journal.mai.ac.nz/sites/default/files/MAIJrnl_5_2_Ringham_Final.pdf

SINCLAIR, Keith. *Dějiny Nového Zélandu*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2003. Dějiny států. ISBN 80-7106-556-0.

SMITH, Melanie, RICHARDS, Greg, *The Routledge Handbook of Cultural Tourism*, kapitola *Maori tourism*, University of Waikato, Routledge; 2012. [online]. [cit. 25.04.2021].

Dostupné z: <https://www.routledgehandbooks.com/doi/10.4324/9780203120958.ch29#!>

TURNER, Peter. *Nový Zéland*. Computer Press (CP Books), c2010, 2010, ISBN 978-80-251-2264-8

Internetové zdroje:

100% PURE NEW ZEALAND, 2020, *Best of the best - New Zealand launches new visitor experience awards* [online]. [cit. 22.04.2021].

Dostupné z: <https://1url.cz/BKJzA/>

100% PURE NEW ZEALAND, 2020, *Haku Falls* [online]. [cit. 11.04.2021].

Dostupné z: <https://www.newzealand.com/int/feature/arrival-of-maori/>

100% PURE NEW ZEALAND, 2020, *KAPA HAKA: MĀORI PERFORMANCE* [online]. [cit. 14.04.2021].

Dostupné z: <https://www.newzealand.com/int/feature/kapa-haka-maori-performance/>

100% PURE NEW ZEALAND, 2020, *THE LORD OF THE RINGS TRILOGY* [online]. [cit. 20.04.2021].

Dostupné z: <https://www.newzealand.com/us/the-lord-of-the-rings-trilogy/>

100% PURE NEW ZEALAND, 2020, *MĀORI CULTURE* [online]. [cit. 14.04.2021].

Dostupné z: <https://www.newzealand.com/int/maori-culture/>

100% PURE NEW ZEALAND, 2020, *MARAE: MĀORI MEETING GROUNDS* [online]. [cit. 14.04.2021].

Dostupné z: <https://www.newzealand.com/uk/feature/marae-maori-meeting-grounds/>

100% PURE NEW ZEALAND, 2020, *MĀORI HĀNGĪ* [online]. [cit. 14.04.2021].

Dostupné z: <https://www.newzealand.com/us/feature/maori-hangi/>

100% PURE NEW ZEALAND, 2020, *THE ARRIVAL OF MĀORI* [online]. [cit. 14.04.2021].

Dostupné z: <https://www.newzealand.com/int/feature/huka-falls/>

100% PURE NEW ZEALAND, 2020, *THE MEANING OF TĀ MOKO, TRADITIONAL MĀORI TATTOOS* [online]. [cit. 14.04.2021].

Dostupné z: <https://www.newzealand.com/int/feature/ta-moko-maori-tattoo/>

100% PURE NEW ZEALAND, 2020, *THE HAKA* [online]. [cit. 14.04.2021].

Dostupné z: <https://www.newzealand.com/int/feature/haka>

100% PURE NEW ZEALAND, 2020, *WHAKAIRO: THE ART OF MĀORI CARVING* [online]. [cit. 14.04.2021].

Dostupné z: <https://www.newzealand.com/int/maori-carving/>

9NEWS, 2020, *White Island explosion death toll rises to 22*, [online]. [cit. 10.04.2021].

Dostupné z: <https://1url.cz/JKrmF>

BRITANICCA, 2021, *Finance of New Zealand* [online]. [cit. 09.04.2021].

Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/New-Zealand/Finance>

BRITANICCA, 2021, *New Zealand* [online]. [cit. 08.04.2021].
Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/New-Zealand>

CULTURAL ATLAS, 2021, *New Zealand Culture* [online]. [cit. 13.04.2021].
Dostupné z: <https://1url.cz/uKuqv>

DEPARTMENT OF CONSERVATION, 2020, *Cape Reinga* [online]. [cit. 20.04.2021].
Dostupné z: <https://1url.cz/yK1Ag/>

DEPARTMENT OF CONSERVATION, 2020, *Native animals* [online]. [cit. 10.04.2021].
Dostupné z: <https://www.doc.govt.nz/nature/native-animals/>

DEPARTMENT OF CONSERVATION, 2020, *Native plants* [online]. [cit. 10.04.2021].
Dostupné z: <https://www.doc.govt.nz/nature/native-plants/>

DEPARTMENT OF CONSERVATION, 2020, *Overview of New Zealand rivers* [online]. [cit. 10.04.2021].
Dostupné z: <https://1url.cz/2KrmI>

FIGURE NZ, 2021, *Total Māori population in New Zealand* [online]. [cit. 22.04.2021].
Dostupné z: <https://figure.nz/chart/CuhSBwRP685KYqWk>

HAKA TOURS, 2020, *MĀORI – NEW ZEALAND’S INDIGENOUS CULTURE: RELIGION & MANA* [online]. [cit. 12.04.2021].
Dostupné z: <https://hakatours.com/blog/maori-religion-mana/>

INDEX MUNDI, 2020, *International organization participation* [online]. [cit. 08.04.2021].
Dostupné z: <https://1url.cz/1KrA6>

KURZYCZ, 2021, *Graf NZD / Kč, ČNB, grafy kurzů měn* [online]. [cit. 09.04.2021].
Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/kurzy-men/grafy/CZK-NZD/>

MAORI, 2021, *Maori Tattoo* [online]. [cit. 09.04.2021].
Dostupné z: <https://www.maori.com/tattoo>

MAORI DICTIONARY, 2021, *Utu* [online]. [cit. 14.04.2021].
Dostupné z: <https://maoridictionary.co.nz/word/8937>

MILFORD SOUND, 2017, *Milford Sound Geography* [online]. [cit. 11.04.2021]
Dostupné z: <https://www.milford-sound.co.nz/about/milford-sound-geography/>

MUSEUM OF NEW ZEALAND TE PAPA, 2020, *The collections* [online]. [cit. 20.04.2021].
Dostupné z: <https://www.tepapa.govt.nz/about/collections>

NEW ZEALAND IMMIGRATION, 2021, *Our regions & cities* [online]. [cit. 08.04.2021].
Dostupné z: <https://www.newzealandnow.govt.nz/regions-nz>

NEW ZEALAND HISTORY, 2021, *A history of New Zealand 1769-1914*, [online]. [cit. 12.04.2021]

Dostupné z: <https://nzhistory.govt.nz/culture/history-of-new-zealand-1769-1914>

NEW ZEALAND HISTORY, 2021, *Māori values and practices* [online]. [cit. 12.04.2021]

Dostupné z: <https://nzhistory.govt.nz/culture/frontier-of-chaos/maori-values>

NEW ZEALAND HISTORY, 2021, *The national Māori flag* [online]. [cit. 14.04.2021]

Dostupné z: <https://nzhistory.govt.nz/media/photo/national-maori-flag>

NEW ZEALAND MANUKA GROUP, 2003, *The Hongi - A Maori greeting* [online]. [cit. 14.04.2021]

Dostupné z: <https://1url.cz/6K1z5>

NIWA TAIHORO NUKURANGI, 2020, *Inland South Island* [online]. [cit. 08.04.2021].

Dostupné z: <https://1url.cz/kKrmh>

NIWA TAIHORO NUKURANGI, 2020, *Northern New Zealand* [online]. [cit. 08.04.2021].

Dostupné z: <https://1url.cz/PKrmC>

NIWA TAIHORO NUKURANGI, 2020, *Overview of New Zealand's climate* [online]. [cit. 08.04.2021].

Dostupné z: <https://niwa.co.nz/education-and-training/schools/resources/climate/overview>

NIWA TAIHORO NUKURANGI, 2020, *Water diversion* [online]. [cit. 08.04.2021].

Dostupné z: <https://1url.cz/NKrmf>

NZ HOLIDAY GUIDE, 2018, *Maori Haka* [online]. [cit. 14.04.2021].

Dostupné z: <https://www.nzholidayguide.com/new-zealand-haka-dance/>

NZ MAORI TOURISM KIA ORA, 2021, [online]. [cit. 23.04.2021].

Dostupné z: <https://maoritourism.co.nz/>

NZ POCKET GUIDE, 2020, *Maori Traditions in New Zealand* [online]. [cit. 20.04.2021].

Dostupné z: <https://nzpocketguide.com/10-places-maori-cultural-experience-new-zealand/>

POPULATIONPYRAMID.NET, 2019, *New Zealand 2021* [online]. [cit. 09.04.2021].

Dostupné z: <https://www.populationpyramid.net/new-zealand/2021/>

POKAPU AKORANGA PUTAIAO, 2021, *Volcano map of New Zealand* [online]. [cit. 10.04.2021].

Dostupné z: https://www.sciencelearn.org.nz/image_maps/42-volcano-map-of-new-zealand

ROTORUA, 2020, *Geothermal Wonders* [online]. [cit. 10.04.2021].

Dostupné z: <https://1url.cz/VKrmV>

STATS NZ TATAURANGA AOTEAROA, 2018, *Ability to speak te reo Maori* [online]. [cit. 09.04.2021].

Dostupné z: <http://nzdotstat.stats.govt.nz/wbos/Index.aspx?DataSetCode=TABLECODE7979>

STATS NZ TATAURANGA AOTEAROA, 2018, *Ethnic group* [online]. [cit. 09.04.2021].

Dostupné z: <http://nzdotstat.stats.govt.nz/wbos/Index.aspx?DataSetCode=TABLECODE7979>

STATS NZ TATAURANGA AOTEAROA, 2018, *Gross domestic product (GDP)* [online]. [cit. 09.04.2021].

Dostupné z: <https://www.stats.govt.nz/indicators/gross-domestic-product-gdp>

STATS NZ TATAURANGA AOTEAROA, 2018, *Population* [online]. [cit. 09.04.2021].

Dostupné z: <https://www.stats.govt.nz/topics/population>

STATS NZ TATAURANGA AOTEAROA, 2018, *Religious affiliation* [online]. [cit. 09.04.2021].

Dostupné z: <http://nzdotstat.stats.govt.nz/wbos/Index.aspx?DataSetCode=TABLECODE7979>

STATS NZ TATAURANGA AOTEAROA, 2018, *Subnational population estimates* [online]. [cit. 09.04.2021].

Dostupné z: <http://nzdotstat.stats.govt.nz/wbos/Index.aspx?DataSetCode=TABLECODE7979>

STATS NZ TATAURANGA AOTEAROA, 2018, *Work and labour force status and ethnic group* [online]. [cit. 09.04.2021].

Dostupné z: <http://nzdotstat.stats.govt.nz/wbos/index.aspx>

TAMAKI MAORI VILLAGE, 2021, *3 MĀORI CONCEPTS* [online]. [cit. 12.04.2021].

Dostupné z: <https://1url.cz/IKuWK>

TARANAKI MOUNGA, 2016, *The legend of Taranaki* [online]. [cit. 10.04.2021].

Dostupné z: <https://taranakimounga.nz/the-project/about-taranaki-mounga/history/>

TEANA NGAI TAHU MAORI ROCK ART, 2021, *ABOUT US* [online]. [cit. 14.04.2021].

Dostupné z: <https://www.teana.co.nz/about-us/>

TEARA, 2021, *Story: Geology – overview* [online]. [cit. 10.04.2021].

Dostupné z: <https://teara.govt.nz/en/geology-overview>

TEARA, 2021, *Story: Te tāpoi Māori – Māori tourism* [online]. [cit. 23.04.2021].

Dostupné z: <https://teara.govt.nz/en/te-tapoi-maori-maori-tourism/page-1>

TEARA, 2021, *Tourist industry* [online]. [cit. 20.04.2021].

Dostupné z: <https://teara.govt.nz/en/tourist-industry/print>

TEARA, 2021, *Story: Whakairo – Māori carving* [online]. [cit. 14.04.2021].

Dostupné z: <https://teara.govt.nz/en/whakairo-maori-carving>

THE ASIA PACIFIC ECONOMIC COOPERATION (APEC), 2020, *What is Asia-Pacific Economic Cooperation?* [online]. [cit. 08.04.2021].

Dostupné z: <https://www.apec.org/about-us/about-apec>

THE HAKA EXPERIENCE, 2019, *Haka* [online]. [cit. 14.04.2021].

Dostupné z: <https://www.thehakaexperience.com/haka/>

THE SOUTHEAST ASIAN MINISTERS OF EDUCATION ORGANIZATION (SEAMEO), 2020, *About us* [online]. [cit. 08.04.2021].

Dostupné z: https://www.seameo.org/Main_about/90

THE UNIVERSITY OF AUCKLAND, 2021, *The legend of Kupe* [online]. [cit. 12.04.2021]

Dostupné z: <https://nzli.co.nz/kupe-leadership-scholarships/the-legend-of-kupe/>

THE WORLD FACTBOOK, 2021, *New Zealand* [online]. [cit. 08.04.2021].

Dostupné z: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/new-zealand/>

THE WORLD FACTBOOK, 2021, *New Zealand-NZSummary* [online]. [cit. 08.04.2021].

Dostupné z: <https://1url.cz/2Krmj>

TONGARIRO NATIONAL PARK VILLAGE, 2021, *MT NGAURUHOE* [online]. [cit. 10.04.2021]

Dostupné z: <https://www.nationalpark.co.nz/mt-ngauruhoe>

TONGARIRO NATIONAL PARK VILLAGE, 2021, *MT TONGARIRO* [online]. [cit. 10.04.2021]

Dostupné z: <https://www.nationalpark.co.nz/mt-tongariro>

TONGARIRO NATIONAL PARK VILLAGE, 2021, *MT RUAPEHU* [online]. [cit. 10.04.2021]

Dostupné z: <https://www.nationalpark.co.nz/mt-ruapehu>

TREND ECONOMY, 2021, *New Zealand | Imports and Exports | World | ALL COMMODITIES* [online]. [cit. 10.04.2021].

Dostupné z: <https://trendeconomy.com/data/h2/NewZealand/TOTAL>

TOURISM NEW ZEALAND, 2021, *About the tourism industry* [online]. [cit. 10.04.2021].

Dostupné z: <https://www.tourismnewzealand.com/about/about-the-tourism-industry/>

UNWTO, 2021, *GLOSSARY OF TOURISM TERMS* [online]. [cit. 20.04.2021].

Dostupné z: <https://www.unwto.org/glossary-tourism-terms>

VICTORIA UNIVERSITY OF WELLINGTON, 2016, *HAKA OR POSTURE DANCES* [online]. [cit. 10.04.2021]

Dostupné z: <http://nzetc.victoria.ac.nz/tm/scholarly/tei-BesGame-t1-body-d4-d1-d7.html>

VOLCANO DISCOVERY, 2018, *Volcanoes of New Zealand* [online]. [cit. 10.04.2021]

Dostupné z: <https://www.volcanodiscovery.com/newzealand.html>

WHAKAREWAREWA, 2018, *DISCOVER ICONIC VILLAGE EXPERIENCES* [online]. [cit. 20.04.2021]

Dostupné z: <https://whakarewarewa.com/experiences/>

ZEALANDTATTOO, 2017, *Maori Tattoo: The Definitive Guide to Ta Moko* [online]. [cit. 14.04.2021]

Dostupné z: <https://www.zealandtattoo.co.nz/tattoo-styles/maori-tattoo/>

11. Přílohy

**Tabulka 12: Počet zahraničních návštěvníků podle regionů
(Stats NZ, 2020)**

Turismus v regionu Northland 2013-2019 ke konci prosince (Regional Tourism Organisations (RTO))							
rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
počet turistů	254 272	288 807	269 049	356 746	358 925	344 922	368 241
podíl z celkového turismu v daném roce v %	3,53	3,37	3,04	3,14	2,98	2,83	3,52

Turismus v regionu Auckland 2013-2019 ke konci prosince (Regional Tourism Organisations (RTO))							
rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
počet turistů	1 023 258	1 479 001	1 465 555	1 943 384	2 088 067	2 113 143	1 749 901
podíl z celkového turismu v daném roce v %	14,22	17,26	16,57	17,1	17,36	17,33	16,72

Turismus v regionu Waikato 2013-2019 ke konci prosince (Regional Tourism Organisations (RTO))							
rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
počet turistů	518 911	630 444	637 570	793 441	914 608	928 137	798 517
podíl z celkového turismu v daném roce v %	7,21	7,36	7,21	6,98	7,61	7,61	7,63

Turismus v regionu Bay of Plenty 2013-2019 ke konci prosince (Regional Tourism Organisations (RTO))							
rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
počet turistů	667 437	721 978	785 950	937 321	992 835	1 030 688	866 937
podíl z celkového turismu v daném roce v %	9,28	8,43	8,89	8,25	8,26	8,45	8,28

Turismus v regionu Gisborne 2013-2019 ke konci prosince (Regional Tourism Organisations (RTO))							
rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
počet turistů	49 734	38 231	36 295	51 500	37 536	53 189	42 977
podíl z celkového turismu v daném roce v %	0,69	0,45	0,41	0,45	0,31	0,44	0,41

Turismus v regionu Hawke's Bay 2013-2019 ke konci prosince (Regional Tourism Organisations (RTO))							
rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
počet turistů	174 255	219 846	201 812	246 007	256 397	275 324	219 117
podíl z celkového turismu v daném roce v %	2,42	2,57	2,28	2,16	2,13	2,26	2,09

Turismus v regionu Taranaki 2013-2019 ke konci prosince (Regional Tourism Organisations (RTO))							
rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
počet turistů	82 478	80 682	63 061	108 284	94 213	95 793	91 205
podíl z celkového turismu v daném roce v %	1,15	0,94	0,71	0,95	0,78	0,79	0,87

Turismus v regionu Manawatū-Whanganui 2013-2019 ke konci prosince (Regional Tourism Organisations (RTO))							
rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
počet turistů	182 838	198 039	167 905	202 831	218 710	241 201	199 484
podíl z celkového turismu v daném roce v %	2,54	2,31	1,9	1,78	1,82	1,98	1,91

Turismus v regionu Wellington 2013-2019 ke konci prosince (Regional Tourism Organisations (RTO))							
rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
počet turistů	495 479	608 641	633 859	745 076	768 824	780 040	668 129
podíl z celkového turismu v daném roce v %	6,89	7,1	7,17	6,56	6,39	6,4	6,38

Turismus v regionu Tasman 2013-2019 ke konci prosince (Regional Tourism Organisations (RTO))							
rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
počet turistů	126 752	137 378	120 433	159 329	158 805	145 603	138 319
podíl z celkového turismu v daném roce v %	1,76	1,6	1,36	1,4	1,32	1,19	1,32

Turismus v regionu Nelson 2013-2019 ke konci prosince (RTO)							
rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
počet turistů	139 557	205 757	216 915	271 325	304 425	276 710	236 027
podíl z celkového turismu v daném roce v %	1,94	2,4	2,45	2,39	2,53	2,27	2,25

Turismus v regionu Marlborough 2013-2019 ke konci prosince (RTO)							
rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
počet turistů	148 112	152 488	147 681	195 612	171 756	181 566	168 385
podíl z celkového turismu v daném roce v %	2,06	1,78	1,67	1,72	1,43	1,49	1,61

Turismus v regionu West Coast 2013-2019 ke konci prosince (RTO)							
rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
počet turistů	373 685	442 284	436 837	521 709	553 246	548 270	462 523
podíl z celkového turismu v daném roce v %	5,19	5,16	4,94	4,59	4,6	4,5	4,42

Turismus v regionu Canterbury 2013-2019 ke konci prosince (RTO)							
rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
počet turistů	786 310	835 271	873 589	1 109 183	1 153 772	1 206 858	1 065 205
podíl z celkového turismu v daném roce v %	10,93	9,75	9,88	9,76	9,59	9,9	10,18

Turismus v regionu Otago 2013-2019 ke konci prosince (RTO)							
rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
počet turistů	751 197	880 158	972 753	1 204 812	1 304 689	1 413 445	1 142 403
podíl z celkového turismu v daném roce v %	10,44	9,95	11,35	10,6	10,85	11,59	10,91

Turismus v regionu Southland 2013-2019 ke konci prosince (RTO)							
rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
počet turistů	309 866	336 150	367 028	483 290	547 974	532 519	462 529
podíl z celkového turismu v daném roce v %	4,31	3,8	4,28	4,25	4,56	4,37	4,42

Tabulka 13: Výběr aktivit spojených s maorskou kulturou nebo s přírodou u mezinárodních návštěvníků 2015-2019

(Stats NZ, 2020)

	Rok (ke konci prosince)				
Druh aktivity	2015	2016	2017	2018	2019
Geotermální parky	889 247	1 044 139	1 146 576	1 114 270	1 080 295
Živé představení	500 175	492 771	550 763	577 104	537 520
Národní parky	1 355 757	1 638 410	1 698 435	1 829 317	1 746 738
Maorská putovní místa	861 688	1 006 058	1 075 887	1 052 187	1 059 213
Maorské jídlo	338 004	373 391	369 993	334 086	371 690
Maorský zážitek (vyprávění příběhů)	289 165	313 729	336 560	324 801	364 127
Horké prameny	442 178	487 475	509 859	525 898	562 586
Maorská aktivita (tanec)	442 178	487 475	509 859	525 898	562 586
<i>Te Papa</i> (Národní muzeum)	391 043	442 305	434 443	477 300	455 793
Návštěva <i>Marae</i>	549 401	614 924	582 619	582 996	605 120
Procházka, výlet, trek nebo tramp	1 749 202	2 069 202	2 216 763	2 332 061	2 350 612
Jiné přírodní aktivity	1 607 132	1 872 136	2 015 896	2 124 300	2 036 736

Tabulka 14: Vývoj maorského obyvatelstva 1858-2018
(Stats NZ, 2020)

Vývoj obyvatelstva na Novém Zélandu 1858-2018 (Figure NZ, Stats NZ)		
Rok	Maoři	Celkové obyvatelstvo
1858	56 049	115 461
1874	47 331	344 985
1878	45 543	458 007
1881	46 140	534 030
1886	43 926	620 451
1891	44 178	668 652
1896	42 114	743 214
1901	45 549	815 862
1906	50 310	936 309
1911	52 722	1 058 313
1916	52 998	1 149 225
1921	56 988	1 271 667
1926	69 780	1 408 140
1936	94 053	1 573 812
1945	115 647	1 702 329
1951	134 097	1 939 473
1956	162 258	2 174 061
1961	201 159	2 414 985
1966	249 237	2 676 918
1971	289 887	2 862 630
1976	356 574	3 129 384
1981	385 224	3 175 737
1986	405 309	3 307 083
1991	435 618	3 434 949
1996	524 034	3 681 546
2001	527 067	3 820 749
2006	566 496	4 143 282
2013	598 605	4 242 048
2018	744 800	4 699 755

**Tabulka 15: Seznam maorských kmenů
(Sinclair, 2003)**

Územní uskupení	Název kmenu
severní kmeny (Tai-Tokerau)	Aupouri
	Rarawa
	Ngati Kahu
	Nga Puhi
	Ngati Whatua
kmeny Tainui	Ngati Tai
	Ngati Paopa
	Ngati Maru
	Ngati Tama-Te-Ra
	Ngati Whanaunga
	Waikato
	Ngati Maniapoto
kmeny Tanaraki	Ngati Tama
	Ngati Mutunga
	Ngati Maru
	Te Ati Awa
	Taranaki
	Nga Ruahine
	Ngati Ruanui
	Nga Rauru
kmeny Wanganui	Ngati Haua
	Te Ati Hau
kmeny Manawatu	Ngati Ruakawa
	Ngati Apa
	Rangitane
	Muaupoko
kmeny z oblasti Wellingtonu	Te Ati Awa
	Ngati Toa
kmeny Arawa	Arawa
	Ngati Tuwharetoa
kmeny z oblasti Bay of Plenty	Ngati Te Rangi
	Ngati Ranginui
	Ngati Awa
	Tuhoe
	Whakatohea
	Ngati Tai
	Whanau-a-Apanui
kmeny z východního pobřeží (Tai-Rawhiti)	Ngati Porou
	Rongowhakaata
	Te Aitanga-a-Mahaki
kmeny jižního ostrova	Ngati Tama
	Ngati Mutunga
	Te Ati Awa
	Rangitane
	Ngati Toa
	Poutini
	Ngati Tahu
	Ngati Mamoe